

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA GEOGRAFIE

Martina Galušková

**Migrace obyvatel jižní Moravy do Argentiny
se zaměřením na migrace z Velkých Bílovic**

**Migration from south Moravia to Argentina
with a focus on migration from Velké Bílovice**

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracovala samostatně, a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

Olomouc, 1. srpna 2009

.....

Děkuji svému vedoucímu RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za vstřícný přístup, věcné připomínky a odborné vedení mé diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala panu Zapletalovi, vedoucímu vlastivědného muzea ve Velkých Bílovicích, za poskytnutí cenných materiálů a také krajanu, panu Kachyňovi, za informace a fotografie z krajanského života v Presidencia Roque Sáenz Peña.

Vysoká škola: Univerzita Palackého

Fakulta: Přírodovědecká

Katedra: Geografie

Školní rok: 2006/07

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

student

Martina GALUŠKOVÁ

obor

Biologie – Geografie

Název práce:

**Migrace obyvatel jižní Moravy do Argentiny
se zaměřením na migrace z Velkých Bílovic**

**Migration from south Moravia to Argentina
with a focus on migration from Velké Bílovice**

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je komplexní charakteristika předválečných migrací z jižní Moravy (především Hodonínska a Břeclavska) do Argentiny, především z Velkých Bílovic v letech 1912–1937, a vznik krajanské komunity v provincii Chaco (město Presidencia Roque Sáenz Peña). Charakteristika se bude opírat o statistické materiály české i latinskoamerické provenience, odhady různých krajanských spolků a sdružení a archivní výzkum. Vedle statistického zpracování bude popsána činnost krajanských spolků, kontakty krajanů s ČR a politické i sociální postavení migrantů i českých krajanů.

Struktura práce:

1. Úvod
2. Cíle práce
3. Kritický přehled literatury, zdroje dat, meze výzkumu
4. Geografické vymezení
5. Migrace z jižní Moravy do Argentiny, hlavní migrační vlny, příčiny migrací
6. Stěhování z Velkých Bílovic do Presidencia Roque Sáenz Peña, periodizace
7. Postavení a perspektivy komunity v Presidencia Roque Sáenz Peña
8. Diskuse a závěr
9. Resumé (v angličtině)
10. Seznam literatury
11. Případné přílohy

Diplomová práce bude zpracována v těchto kontrolovaných etapách: vytvoření výběrové bibliografie k tématu (únor 2007), rešerše literárních a archivních pramenů (červen 2007), analytická část práce (léto 2007), zpracování výsledků, kartografická prezentace (podzim a zima 2007), formulace závěrů (únor 2008), odevzdání DP (květen 2008).

Rozsah grafických prací: grafy a mapy v textu práce

Rozsah průvodní zprávy: 20 000 slov základního textu + práce včetně všech příloh v elektronické podobě

Seznam odborné literatury:

Ročenka Ibero-Americana Pragensia s bibliografií české a slovenské latinoamerikanistiky
Kazimour, K.: *Památník československé kolonie v argentinském Chacu*. Presidencia Roque
Sáenz Peña: Venkov Čakeňský 1937.

Řada prací Ivo Bartečka (např. Česká krajinská komunita v Latinské Americe – Možnosti a
meze výzkumu, AUPO, Facultad Philosophica, Historice 31 – 2002, str. 377–382)

Sborníky Češi v cizině, časopis Český lid, České listy (různé ročníky)

Internet (zejména stránky <http://krajane.radio.cz/> a <http://www.schiffslisten.de/>)

Vedoucí diplomové práce: Miloš Fňukal

Datum zadání diplomové práce: 15. 11. 2006

Termín odevzdání diplomové práce: ne dříve než 17 měsíců od zadání

---

vedoucí katedry

---

vedoucí diplomové práce

Obsah:

1. Úvod	8
2. Cíle práce	9
3. Kritický přehled literatury, zdroje dat, meze výzkumu	10
4. Geografické vymezení	12
4.1. Geografické vymezení obce Velké Bílovice	12
4.2. Geografické vymezení města Presidencia Roque Sáenz Peña	12
5. Migrace z jižní Moravy do Argentiny, hlavní migrační vlny, příčiny migrace	14
5.1. K počátkům vystěhovalectví	14
5.2. Hlavní migrační vlny	16
5.2.1. První období do 19. století	16
5.2.2. Období do I. světové války	16
5.2.3. Období mezi I. a II. světovou válkou	17
5.2.4. Období během II. světové války	17
5.2.5. Období po II. světové válce	18
5.2.6. Období po roce 1989	18
5.3. Reemigrace	18
5.4. Hlavní příčiny emigrace	19
5.5. Československo a emigrace	21
5.6. Argentina a imigrace	24
6. Stěhování z Velkých Bílovic do Presidencia Roque Sáenz Peña, periodizace	27
6.1. Krajané z Velkých Bílovic v provincii Chaco	27
6.2. Presidencia Roque Sáenz Peña	30
6.3. Periodizace	32
6.3.1. Brémský seznam cestujících 1920–1939	32
6.3.2. Periodizace stěhování	33
7. Současné postavení a perspektivy komunity v Presidencia Roque Sáenz Peña	43
7.1. Krajané a instituce v provincii Chaco	45
7.2. Krajané - historie	47
7.2.1. Československý ústav zahraniční	47
7.2.2. Československý podpůrný spolek Slavia	49
7.2.3. Tělocvičná Jednota Sokol	50
7.2.4. České divadlo	51

7.2.5. Československý čtenářský spolek „Moravan“	52
7.3. Krajanské spolky- současnost.....	52
7.3.1. Spolky v provincii Chaco	54
7.3.2. Další spolky v Argentině (mimo Chaco).....	56
7.3.3. Neformální sdružení v Argentině	61
7.3.4. Partnerské společnosti v České Republice	61
7.4. Školství.....	63
7.4.1. Školství v provincii Chaco.....	63
7.4.2. Programy pro krajany	63
7.4.3. Projekty pro krajany	65
8. Diskuse a závěr.....	67
9. Resumé (v angličtině).....	68
10. Seznam literatury.....	69
11. Přílohy	71

1. Úvod

Vystěhovalectví z českých zemí patří neodmyslitelně k našim dějinám, a to i přesto, že nepatříme k zemím s výraznou emigrací. Ve srovnání s jinými zeměmi je procento krajanů žijících mimo hranice státu vzhledem k domácí populaci poměrně nízké. Mezi významné cíle zámožské emigrace patřila v minulém století právě Argentina. Velmi zajímavé je vystěhovalectví do argentinského Chaca z oblasti Břeclavska, konkrétně z Velkých Bílovic. Právě tyto vystěhovalci se podíleli velkou měrou na imigraci z Československa do této latinskoamerické země.

Proces vystěhovalectví z Velkých Bílovic, je zajímavý také pro svůj historický význam. Krajané z Břeclavska se na severu Argentiny, v provincii Chaco, stali významným faktorem formování silné československé krajanské kolonie kolem města Presidencia Roque Sáenz Peña. Město bylo založeno rodinami Šašvatů a Novotných, kteří sem přišli roku 1913 s vidinou lepšího života. Nejvíce krajanů pochází z Velkých Bílovic, dále také ale z okolí Uherskohradištska, Kyjovska, Hodonínska a Břeclavska.

Podle slov profesora Bartečky si komunita usídlená na severu Argentiny doposud udržela český jazyk, pěstuje mnohé z tradic svých předků a je hrdá na svůj původ.

Latinská Amerika a konkrétně Argentina byla po stránce vystěhovalectví dlouhou dobu na okraji zájmu a ani po zvýšení přílivu vystěhovalců do této země se počtem imigrantů z Československa nemůže měřit s emigrací do okolních evropských států. Přesto je důležité se této problematice věnovat, a to i proto, že mnoho publikovaných prací se dosud nezaměřilo na výzkum vystěhovalectví z určitého regionu a popisovalo více obecný charakter emigrace v určitém časovém úseku.

2. Cíle práce

Zásluhou několika jedinců, původem z tohoto regionu, se v Argentině začala vyvíjet silná československá zemědělská kolonie. A právě osudům prvních osadníků z Velkých Bílovic chci věnovat ve své práci nemalý prostor.

Cílem této práce je přiblížení tendence vystěhovalectví do argentinského Chaca z oblasti Břeclavska, konkrétně z Velkých Bílovic. Právě tito vystěhovalci se podíleli velkou měrou na imigraci z Československa do této latinskoamerické země.

Ve své práci bych chtěla popsat obecnou charakteristiku vystěhovalectví a z ní vyvodit konkrétní příčiny imigrace. Chtěla bych nastínit vlastní proces s jednotlivými migračními vlnami, a to od příprav emigrantů na cestu až po současnost. Dále popsat vznik a vývoj spolkové činnosti, která se odráží v současném postavení krajanské kolonie.

Cílem práce není obecné shrnutí, kterým jsem se zabývala ve své bakalářské práci, ale konkrétnější zaměření na emigraci z Velkých Bílovic na Břeclavsku do argentinské provincie Chaco, do města Presidencia Roque Sáenz Peña. Cílem jednotlivých kapitol bude navázat na bakalářskou práci a rozvinout poznatky, které by měli směřovat ke konkrétnějšímu popsání dané problematiky. Problematiku vystěhovalectví z jihomoravské obce je nutné uvést v souvislostech. Proto je téma zasazeno do obecnějších informací vyňatých z mé bakalářské práce.

Ve své diplomové práci jsem se snažila nastínit osudy krajanů, které je přivedly do Argentiny a poodkrýt jejich první kroky v novém státě.

3. Kritický přehled literatury, zdroje dat, meze výzkumu

Literární zdroje a informace o krajanském vystěhovalectví do Argentiny, speciálně do provincie Chaco byly a jsou velmi omezené. Většina z nich se zaměřuje pouze na minulost, tedy na emigraci, její důvody a následky a počátky kolonizace spojené s rozvíjející se spolkovou činností. Těžištěm těchto informací je publikace Karla Kazimoura *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*. Podává přesné informace právě o počátcích krajanského života ve městě Presidencia Roque Sáenz Peña pohledem jednoho z krajanů.

Novodobé zdroje jsou omezené a významnou úlohu, která by se zabývala krajanskou otázkou plní především sami krajané nebo jejich příbuzní v České republice, dále pak sdružení nakloněná krajanům v Argentině. Jen výjimečně lze nalézt nějaké články v novinách nebo časopisech. Nejedná se o zcela nová díla, ale spíše jen o rozhovory s krajany. Nejvěrnější podobenství krajanského života, jak v minulosti, tak i současnosti je ukryto v samotných krajanech. Problematická je však přímá komunikace s krajany, a to hlavně na bázi písemné. Nejstarším krajanům, schopným dorozumět se česky, je nyní kolem osmdesáti let. Tito pamětníci jsou schopni dorozumět se ústně, nikoliv však písemně. Spíše výjimečně jsou udržovány písemné kontakty mezi některými krajany a příbuznými v České republice. Cenným zdrojem informací jsou například pan Kachyňa, žijící v Olomouci, který byl jako dítě v Argentině a vrátil se zpět do vlasti nebo pan Zapletal z Vlastivědného muzea ve Velkých Bílovicích, jehož rodina byla mezi prvními krajany usazenými v argentinském Chacu.

Studiu vystěhovalectví se ve svých pracích věnoval také Josef Polišínský, který byl však přednostně zaměřen na vystěhovalectví do Severní Ameriky. Podle Polišínského se studium zaměřovalo hlavně na podchycení fondů knihoven a archivů, méně už na pramennou základnu v muzeích. Badatelé tak studovali informace statistického a úředního rázu, namísto pramenů vypovídajících o osudech vystěhovalců za hranicemi. Pramenné zdroje ke studiu vystěhovalectví, je možné rozdělit do tří skupin. Jedná se o akta úřední povahy- zprávy příslušných úřadů, statistiky, evidence pasů. Další skupinu tvoří prameny vzešlé přímo od vystěhovalců- deníky, dopisy, vzpomínky, beletristická díla pamětníků a památky hmotné povahy (fotografie aj.). Do třetí kategorie patří soudobá publicistika, zaměřená na vystěhovalectví či život krajanů v zahraničí.

Celá řada pramenů k vystěhovalectví do Argentiny se nalézá v Národním archivu v Praze. Jedná se o fondy Československého ústavu zahraničního (ČÚZ) a Ministerstva sociální péče (MSP). Prameny v ČÚZ často pocházejí či odkazují na město Presidencia Roque Sáenz Peña v provincii Chaco a tamní československou kolonii. Důležitým zdrojem pro studium

regionálního vystěhovalectví jsou také okresní archivy, které obsahují například informace pasových úřadů.

Na sekundární literaturu o vystěhovalectví do Latinské Ameriky odkazuje Ivo Barteček ve studii *Vystěhovalectví do Latinské Ameriky*, publikované ve sborníku *Češi v cizině*. Existuje jen několik základních prací věnovaných vystěhovalectví jako celku. Podrobnější monografie, věnovaná historii českého vystěhovalectví do Argentiny, dosud chybí. O interpretaci počátků masového vystěhovalectví ve 20. letech 20. století se pokusil Rudolf Míšek. Později své závěry referoval také ve statích, publikovaných v ročence *Ibero-Americana Pragensia (IAP)*. Výzkum vystěhovalcké problematiky, zaměřený spíše na krajany v Argentině, provedl na přelomu 80. a 90. let minulého století Ivan Dubovický, publikující výsledky své práce ve sbornících *Češi v cizině a IAP*. Pro studium emigrace je významná zvláště jeho studie o počátcích krajanské kolonie Presidencia Roque Sáenz Peña, kde se pokusil o její mikroanalýzu.

4. Geografické vymezení

4. 1. Geografické vymezení obce Velké Bílovice

Velké Bílovice náleží do okresu Břeclav. Sousedí s obcemi Čejkovice a Prušánky (okres Hodonín) a Vrbice, Moravský Žižkov, Podivín, Rakvice a Velké Pavlovice (okres Břeclav). Katastrem prochází rozvodnice mezi povodím potoka Prušánky a Trkmanky. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1306. K 1.1. 2009 měla obec 3 755 obyvatel¹ a rozloha celého katastrálního území Velké Bílovice činí 2 573 ha. Obec leží v průměrné nadmořské výšce kolem 180 m s nejvyšším bodem Zimarky (262 m n. m.)². Katastr obce Velké Bílovice, který se rozkládá při úrodné údolní nivě mezi Dyjí a Moravou, v níž se setkává Dolnomoravský a Dyjskosvratecký úval zvedající se severně od obce do Mutěnické pahorkatiny, kde se většinou střídají v členitém nezalesněném území s uzavřenými údolími, sady, vinohrady a na vhodných plochách i pole, patřil k oblastem, jež pravěký a prehistorický člověk vyhledával prakticky odnepaměti. Celé území je dlouhodobě zemědělsky využívané a bezlesé.³

4. 2. Geografické vymezení města Presidencia Roque Sáenz Peña

Presidencia Roque Sáenz Peña (běžně označované také jako Sáenz Peña) je město ležící v argentinské provincii Chaco, která se nachází v severovýchodní části Argentiny při hranici s Paraguají a spolu s provinciemi Jujuy, Salta, Formosa a Corrientes tvoří severní část země. Provincie Chaco má 99 633 km² a 984 446 obyvatel (2001)⁴. Presidencia, se 76 377 (2001) obyvateli, je po hlavním městě provincie Resistencii, která má 359 142 (2001) obyvatel, druhé největší město Chaca⁵. Město bylo založeno 1. března 1912. Leží v průměrné nadmořské výšce 90 m n.m. Nachází se na 170. km severozápadně od Resistencie, na hlavní cestě a železnici vedoucí přes severní část Argentiny do Salty.

---

¹ Český statistický úřad

² Webové stránky obce Velké Bílovice

³ Čapka, František: *Velké Bílovice. Dějiny jihomoravské obce*

⁴ Argentinský statistický úřad

⁵ Argentinský statistický úřad

Podle sčítání v roce 1991 mělo město Presidencia 63 135 obyvatel, v roce 2001 to už bylo 76 377 obyvatel. Největší počet obyvatel je ve skupině do 24 let, kolem 10 000 ve věkové skupině 5–9 let. Skupina ve věku nad 70 let, která s největší pravděpodobností obsahuje ještě přímé migranty z Velkých Bílovic, má kolem 4 000 obyvatel⁶.

Obyvatelstvo města bylo v minulosti složeno z příslušníků různých národností, v nichž převládali Španělé, Italové a Čechoslováci, kteří vytvářeli víceméně uzavřené společnosti. V současné době má 95 % obyvatel argentinské občanství, a proto již nelze s přesností určit konkrétní počty jednotlivých národností. V případě našich krajanů je to hlavně z důvodu toho, že ve městě žije v současnosti třetí a čtvrtá generace jejich potomků, kteří mají již předem zmiňované argentinské občanství, ale mohou být českého / československého / či částečného původu. Konkrétní informace nejsou bohužel k dispozici, protože československé vystěhovalectví nedosáhlo v rámci evropské emigrace výrazných čísel a bývá tedy uvedeno v kategorii „ostatní“ společně s dalšími menšinovými národnostmi⁷. Z celkového počtu obyvatel provincie Chaco mělo v roce 2001 argentinské občanství 976 611 obyvatel a 7 835 obyvatel jsou cizinci⁸.

Obrázek č. 1: Geografické vymezení provincie Chaco a města Presidencia Roque Sáenz Peña

Zdroj: <http://encarta.msn.com>

⁶ Argentinský statistický úřad

⁷ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

⁸ Argentinský statistický úřad

5. Migrace z jižní Moravy do Argentiny, hlavní migrační vlny, příčiny migrace

5. 1. K počátkům vystěhovalectví

Pohnutky k vystěhovalectví byly v zásadě dvojí: politické a sociálně-ekonomické.⁹ Vystěhovalectví z Velkých Bílovic do Argentiny se řadilo ke druhé skupině. Můžeme je označit, jako vystěhovalectví za prací. Hlavní migrační vlny zahrnovaly převážně obyvatele, nespokojené se svou životní úrovní. Více než z hlediska politického emigrovali z ekonomických důvodů.

Stěhování za prací můžeme ve větším měřítku sledovat od poloviny 19. století. Lidé v produktivním věku odcházeli hledat obživu převážně do nedaleké Vídně, do Německa nebo na východ. Emigrace se až do poloviny 19. století vztahovala převážně na oblasti uvnitř habsburské monarchie.¹⁰

K odchodu větších skupin do zámoří ve svém počátku nedocházelo. Z velké míry to bylo kvůli právnímu rámci vystěhovalectví. Se změnou právních předpisů vzrůstala míra emigrace mimo území Habsburského soustátí. Vystěhovalectví bylo ovlivněno hospodářskou krizí uvnitř monarchie a také levnější lodní dopravou. Masové vystěhovalectví nabíralo směr k Americe. Vlna vystěhovalectví do Ameriky vypukla v českých zemích v 70. letech 19. století. Převážně byly cílem Spojené státy americké a někteří emigranti zamířili do Latinské Ameriky¹¹.

Dohled nad migrací obyvatel držely okresní úřady až po vrcholné úřady, jako Bachovo ministerstvo vnitra a Kempenův Nejvyšší policejní úřad. Vystěhovalectví v tomto období však nenabývalo velkých rozměrů. Jednalo se totiž stále ještě o poměrně nákladnou záležitost. I tak je toto období možno považovat za jakýsi mezník, od něhož začíná početnější vystěhovalectví nejen z Břeclavska a také vlna emigrace do Ameriky.¹²

Vystěhovalecká politika nebyla zpočátku jednotná, avšak emigrovat zakázáno nebylo. Kdo chtěl odejít, musel mít doloženou splněnou branou povinnost a i jinak nebylo vystěhovalectví po dlouhou dobu omezeno. Zvláště před příchodem masové emigrace do

---

⁹ Polišínský, Josef: *Úvod do studia vystěhovalectví do Ameriky*

¹⁰ Vaculík, Jaroslav: *Češi v cizině*

¹¹ Vaculík, Jaroslav: *Češi v cizině- emigrace a návrat do vlasti*

¹² Polišínský, Josef: *Úvod do studia vystěhovalectví do Ameriky*

zámoří neměla jeho regulace větší opodstatnění. Policejní ministerstvo využívalo emigrace i k tomu, aby se zbavilo lidí z politických důvodů.¹³

Po nějaké době se začaly státní úřady o emigraci zajímat ve větší míře, což se projevilo hlavně zlepšením evidence vystěhovalých krajanů. Hrozbou, možná větší než byla emigrace, se stal návrat vystěhovalců zpět do vlasti. Nebezpečí bylo v tom, že vrátivší se krajané mohli dalším obyvatelům podat svědectví o jiném „svobodnějším“ životě a nových možnostech mimo vlastní hranice. Významným opatřením bylo povolení k trvalému vystěhování, s nímž se již vystěhovalci nemohli vrátit bez svolení úřadů v cizině a ztratili rakouské občanství. Tento zákon platil od roku 1849 a byl součástí Stadionovy ústavy.¹⁴

Úřady se proti masové emigraci bránily agitační prací, stejně tak jako tomu bylo u agentů vystěhovaleckých společností. Pro povzbuzení protiemigračních nálad u veřejnosti poukazovaly na korespondenci krajanů zpět do vlasti. Dopisy a zprávy publikované v brožurách informovaly a špatných podmínkách krajanů v nových domovech.¹⁵

Počátek putování emigrantů za „lepší“ obvykle začínal zřízením povolení k vystěhování. Právně byl pohyb osob zakotven ve Stadionově ústavě z roku 1849. V paragrafu 25 se hovořilo o volném pohybu občanů uvnitř říše. Emigrace byla omezena ze strany státu pouze z důvodu povinnosti k vojenské službě. Každý cestující si byl povinen opatřit povolení ve formě pasu.¹⁶ Rakouské úřady považovaly za vystěhovalce osobu, která si vyžádala přímo vystěhovalecké povolení, což znamenalo ztrátu rakouského občanství, domovského práva a tím i sociální podpory. Většina vystěhovalých proto raději upřednostňovala cestovní pas. Ten umožňoval dočasný 1-3letý pobyt a bylo snazší jej získat.¹⁷ Tyto doklady byly kontrolovány na hranicích, tak i uvnitř státu. Žadatelé si je vyřizovali na příslušných krajských úřadech, na které byla v roce 1850 přenesena kompetence na vydávání cestovních listů (pasů). Pohyb osob více uvolnilo císařské nařízení z 9. února 1857. Pasové předpisy se sjednotily v květnu 1867 a potvrdily tak poměrně velkou míru svobody v otázce vystěhovalectví. Na přelomu 19. a 20. století byly snahy o přijetí nového emigračního zákona. Po vypuknutí první světové války se vystěhovalectví omezilo a každý, kdo chtěl v tomto období vycestovat mimo válečné území, musel mít jako doložku úřední povolení.

---

¹³ Polišínský, Josef: *Úvod do studia vystěhovalectví do Ameriky*

¹⁴ Vaculík, Jaroslav: *Češi v cizině*

¹⁵ Polišínský, Josef: *Úvod do studia vystěhovalectví do Ameriky*

¹⁶ Rychlík, Jan: *Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu*

¹⁷ Vaculík, Jaroslav: *Češi v cizině- emigrace a návrat do vlasti*

5. 2. Hlavní migrační vlny

5. 2. 1. První období do 19. století

Úplně první zmínky o migraci z našeho území do Argentiny máme z období do 19. století. Prvními Čechy v Argentině byli jezuité, kteří sem přicházeli od 60. let 17. st. Až do poloviny 18. st. V tomto období se na území Argentiny nacházelo velmi málo Čechů. Například jména přírodovědců jako byl Tadeáš Haenke nebo Antonín Neubauer, který založil na tomto území první etnický spolek Slavjanský, dále František Latina, který v roce 1890 vydal geografii Argentiny psanou francouzsky nebo přírodovědec Albert Vojtěch Frič, který zde založil botanickou zahradu.¹⁸

5. 2. 2. Období do I. světové války

Další čeští a slovenští emigranti odcházeli do Argentiny ještě před I. světovou válkou. Vystěhovalectví do španělských a portugalských kolonií, až do revolučního boje na počátku 19. st., bylo jevem zcela výjimečným¹⁹. Početněji se začali Češi stěhovat do Jižní Ameriky na přelomu 19. a 20. st. Již tehdy byly jejich cílem především hospodářsky nejrozvinutější země, Argentiny a Brazílie, kde byly též obrovské plochy neobdělané půdy, na jejichž osídlení a přispěním kolonistů měly tyto státy zájem. K vystěhovalectví do Argentiny přispěla také cílená propaganda argentinské vlády. V roce 1912 vydala argentinská vláda dekret, jímž podporovala imigraci cizinců a zahájila tak období masového příchodu přistěhovalců. Někteří odcestovali přímo do Argentiny, jiní se vydali nejdříve do USA odkud později postupně odjížděli také do Argentiny. Roku 1913 přišly do provincie Chaco rodiny českých zemědělců, které se zde usadily a začaly pěstovat bavlnu. Příkladem je Petr Šašvata, rodák z Velkých Bílovic, který se svou rodinou odcestoval nejprve do USA, kde se naučil pěstovat bavlnu a odkud pokračoval právě do Argentiny. Dalším z prvních raných českých krajanů byl i Jan Botek, který se usadil v Chacu v oblasti zvané Tres Isletas. O počátcích českých osadníků informuje poměrně podrobně, i když ne zcela neutrálně „Památník československé kolonie v argentinském Čaku 1912–1937“. V roce 1910 byli vysíláni do Argentiny i dělníci kopřivnické vagónky, kteří zde již zůstali. Češi se usadili téměř ve všech

---

¹⁸ Polišínský, Josef: *Úvod do studia vystěhovalectví do Ameriky*

¹⁹ Polišínský, Josef: *Úvod do studia vystěhovalectví do Ameriky*

provinciích Argentiny, nejvíce pak v Chacu, Buenos Aires (město i provincie) a Chubutu (hlavně ve městě Comodoro Rivadavia).

5. 2. 3. Období mezi I. a II. světovou válkou

Do počátku 20. st. se na argentinském území nacházelo ještě stále velmi málo českých krajanů. Ve zprávě Velvyslanectví České republiky v Buenos Aires z roku 1936 se uvádí, že v roce 1914 bylo na území Argentiny registrováno 38 123 obyvatel z Rakouska-Uherska. Časopis *La Revista de Economía Argentina* uvádí, že v letech 1857–1926 přišlo na území Argentiny 12 229 Čechoslováků²⁰. Většina migrací proběhla v období mezi dvěma válkami, a to ve dvou velkých vystěhovaleckých vlnách. K první dochází počátkem let dvacátých, k druhé pak na začátku třicátých let, v období hospodářské krize. Právě první migrace je pro nás nejdůležitější a to zejména z důvodu odchodu asi největšího počtu osob jak z celého Československa, tak konkrétněji z Velkých Bílovic. Je důležitá také proto, že z tohoto období můžeme srovnávat migraci z více zdrojů. Hlavně podle Brémského seznamu cestujících nebo podle pasového rejstříku. Hromadné vystěhovalectví z Českých zemí a ze Slovenska však zamířilo do Jižní Ameriky teprve poté, co vláda Spojených států od roku 1923 prudce omezila přistěhovalectví do USA. Hromadný nápor českých a slovenských přistěhovalců do Argentiny byl zaznamenán v roce 1923, podle údajů paroplavebních společností to bylo 4 932 osob, tedy více než desetinásobek počtu z předchozích let²¹. K většímu přistěhovalectví přispěl také rozvoj Baťova koncernu, který od konce 20. let začal rozvíjet své aktivity v Brazílii, Guatemale, Peru, Chile a Argentině.

5. 2. 4. Období během II. světové války

Vystěhovalectví probíhalo také během II. světové války, uvádí se až 5 000 emigrantů. Po roce 1937 neexistují přesné statistiky, celkový počet českých emigrantů v Argentině se uvádí ve všech dostupných materiálech kolem 30–40 tisíc, a to včetně druhé a třetí generace. Přesný počet krajanů se dá těžko spočítat, někteří Češi přicházeli ještě za Rakouska-Uherska, v pozdějším období se nerozlišovali emigranti z Čech a ze Slovenska, byli to prostě „Čechoslováci“, jak sami sebe dodnes někteří označují.

---

²⁰ Checoslovaquia 1935–1936: *Sborník k výročí založení Buenos Aires*

²¹ Vasiljev, Ivo: *Vystěhovalectví Čechů a Slováků do Latinské Ameriky před druhou světovou válkou*

5. 2. 5. Období po II. světové válce

Dalšími migračními vlnami byla vlna poválečná, která probíhala po roce 1945 a vlna pouťorová s počátkem v roce 1948. Období po II. světové válce mělo přímý vliv na československé spolky a celkový život krajanů. Jak vláda Juana Peróna, tak komunistické Československo tyto aktivity nepodporovaly. Vláda prezidenta Juana D. Peróna zakázala činnost všem krajauským spolkům a tvrdě potírala jakékoliv aktivity spojené s jejich národností. Někteří krajané ze strachu před persekucemi svůj český původ nepřiznávali.

5. 2. 6. Období po roce 1989

Po roce 1989 s neuvádí žádný příliv krajanů z Československa, dalo by se mluvit o jedincích, kteří se do Argentiny dostali například v důsledku uzavření sňatku či kvůli jiným okolnostem, které je přiměly vystěhovat se do Argentiny.

5. 3. Reemigrace

Reemigrací rozumíme návrat emigrantů zpět do vlasti. Počty migrujících osob různě kolísaly, a to hlavně v rozmezí let 1946–1947. Většina vystěhovalců se chtěla vrátit zpět co nejdříve a s naspořenými penězi. I když existovala meziválečná reemigrace, v případě krajanů z Břeclavska se podle dostupných informací nedá konstatovat, že by ještě ve 30. letech nastala ve větším počtu. Imigrantům, kteří hospodařili na čakrách, se v Argentině většinou vedlo dobře. Krajanům v Chacu pěstování bavlny, kromě těžkých let hospodářské krize, přinášelo zisky. Rodiny, které v Argentině zbohatly se zpátky nevracely, neměly důvod. Ostatní krajané zase čekali na vhodný okamžik, kdy budou mít dostatek peněz a kdy jejich anabáze nebude zbytečná.

Mnohým ani občasná společná setkání na farmách nenahradila sen o návratu do rodného kraje. Zklamání pro ně znamenal rok 1938 a později vypuknutí druhé světové války. Po tuto dobu byla otázka reemigrace bezpředmětná.

Až po skončení druhé světové války nastala doba návratů a repatriace desetitisíců Čechoslováků z celého světa, včetně Argentiny. Mezníkem reemigrace byl rok 1947. Československé úřady do 15. června 1948 zaregistrovaly celkem asi 74 000 reemigrantů

z celého světa. V porovnání s číslem byla reemigrace ze zemí Latinské Ameriky pouze okrajová. Jednalo se o 774 lidí.²²

Jako příklad můžeme uvést krajana Jana Beňu, jehož rodina přijela do Argentiny v roce 1935. Žil na čakře dvanáct let, a v šestadvaceti letech, v roce 1947, odjel společně s rodinou zpátky do Velkých Bílovic. V tom roce se vrátili například i rodiny Zapletalova, Baumannova, Jan a Antonín Damborští, Petr Soudek a Stanislav Osička.²³

Potíže nastaly těm zemědělcům, kteří po reemigraci požadovali od státu, aby je někde usídlil. V létě 1946 byl totiž proces zemědělského osídlení již skoro dokončen. Úřad předsednictva vlády (ÚPU) tak 6. září 1946 konstatoval ve věci reemigrace z Jižní Ameriky, že usídlení samostatných zemědělců je takřka vyloučeno.²⁴

5. 4. Hlavní příčiny emigrace

V 19. století měly Velké Bílovice, tak jako většina okolních obcí, zemědělský charakter. Hospodářská situace byla pro řadu zemědělských a dělnických rodin tíživá. Právě tyto skupiny se staly základem pro emigraci do Ameriky. Rozhodujícími faktory byly ekonomicko-sociální podmínky.

Obecných příčin ekonomických potíží u obyvatel Velkých Bílovic najdeme hned několik. Velkou roli hrál fakt, že v roce 1868 bylo zrušeno po omezení týkající se dědické posloupnosti a docházelo ke drobení gruntů. Tím se dostaly do problémů početné rodiny malých a středních rolníků. Pravidlo, že půdu zdědil nejstarší syn, přispělo k tomu, že ostatní členové rodiny mnohdy museli hledat obživu jinde. Nejstarší syn musel vyplatit zbylé sourozence, kterým však obnos nevystačil nadlouho a docházelo tak ke ztrátě sociální pozice v obci.

V 70. a 80. letech 19. století nastala zemědělská krize a rolníci se zadlužovali. Důležitým faktem je, že právě zadlužování rolníků vedlo k první vlně masové emigrace „za moře“.

Nepříznivou situaci nepřímo ovlivnil i neustálý nárůst obyvatelstva. Podle několika sčítání lidu šly demografické ukazatele nahoru už mezi lety 1880 a 1900. Populace se zvyšovala na celém Břeclavsku, a to i v prvních desetiletích 20. století. Nezměnila to ani první světová válka a pokles porodnosti.

---

²² Vaculík, Jaroslav: *Češi v cizině*

²³ Oslzlá, Jana: *Vzpomínky pamětníků*

²⁴ Vaculík, Jaroslav: *Češi v cizině*

Mezi vystěhovalce patřili v období první republiky z velké části nezaměstnaní. Roku 1921 zasáhla republiku hospodářská krize, která trvala až do počátku roku 1923. Zvýšil se tak počet nezaměstnaných. Sociální podporu přitom dostávala jen polovina z nich. I to vedlo mnohé z nich k tomu, že zkusí štěstí za mořem. Ve Velkých Bílovicích dosáhla nezaměstnanost v roce 1930 počtu 152 lidí. Toto číslo dále rostlo, a v roce 1933 měla obec 186 nezaměstnaných (v roce 1930 v ní žilo 3 138 obyvatel, čili nezaměstnaných bylo cca 15–20 % mužského obyvatelstva v produktivním věku).²⁵

Tabulka č. 1: Vývoj počtu obyvatel Velkých Bílovic v letech 1869–2001

Rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Počet obyvatel	1977	2285	2570	2764	2881	3140	3138
Počet domů	324	356	397	406	461	509	639
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	
	3206	3623	3669	3903	3811	3800	
	753	866	926	1015	1189	1168	

Zdroj: čsú

Tyto těžké životní podmínky přivedly řadu občanů Velkých Bílovic, kteří ještě disponovali majetkem, k rozhodnutí vystěhovat se. Obec v této době v počtu obyvatel stagnovala.²⁶

Do ciziny se stěhovaly převážně rodiny chudších rolníků a zemědělských dělníků. Tato skupina obyvatel tvořila většinu vystěhovalců do Argentiny. Především menší rolníci to na venkově neměli jednoduché.

Dalekou cestu přes oceán kompenzovala představa lepšího života, na což obyvatele venkova lákaly zprávy o „bohatství“ a vystěhovalečtí agenti. Země za Atlantickým oceánem se stala pro mnohé lákavou šancí začít znova a získat peníze. V 19. století byl počet lidí z celého Břeclavska, hledajících nové možnosti v Americe, v porovnání s celkovým počtem emigrantů stále nízký (2,3 %).²⁷

Výše uvedená charakteristika ale neplatí pro Velké Bílovice. Už v 90. letech 19. století se do Ameriky (USA) vystěhovalo asi 75 rodin, což je pro obec se zhruba 2600 obyvateli značné množství.

Úřední prameny, týkající se vystěhovalectví, vypovídají však jen o osobách, kterým byl odchod úředně povolen. Tento počet se poněkud liší od údajů paroplavebních společností

²⁵ Čapka, František: *Velké Bílovice. Dějiny jihomoravské obce*

²⁶ Čapka, František: *Velké Bílovice. Dějiny jihomoravské obce*.

²⁷ Geršic, Miroslav: *Příspěvek k vystěhovalectví z Břeclavska na sklonku 19. století.*

o počtu osob, které přijaly k plavbě. Pravděpodobně tedy docházelo k početnějšímu vystěhovalectví než zaznamenávaly pasové úřady.

Největší počet vystěhovalců se však do Argentiny ubíral po vzniku Československa, ve 20. a 30. letech 20. století. Obecně se ale uvádí, že většina vystěhovalců zamířila spíše na sever amerického kontinentu, než do Latinské Ameriky.

Výhodnější pozici měli ti vystěhovalci, kteří emigrovali přes moře za příbuznými či známými. To se projevilo na hlavně na meziválečném vystěhovalectví ve Velkých Bílovicích. Potvrzuje to Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937, podle jehož údajů přijela řada nových přistěhovalců do Argentiny za krajany, usazenými tam již z dřívějších. Rodinní příslušníci mezi sebou udržovali poštovní kontakt. Po příjezdu do Argentiny se nově přistěhovalých ujali starší usedlíci, příbuzní či krajané. Po určitou dobu tito noví kolonisté žili a pracovali na jejich farmách a po získání dostatečných prostředků se většinou osamostatnili. Jako například pan Josef Šašvata, rodák z Velkých Bílovic, který odjel v roce 1923 do argentinského Chaca. Nejdříve pracoval u svého strýce Josefa Osičky, a po nastřádání kapitálu si pořídil vlastní hospodářství.²⁸ Podobně si počínala většina krajanů z Velkých Bílovic, přijíždějících do Argentiny kvůli získání půdy. Někteří se z opatrnosti vydali přes oceán nejprve bez rodiny, za určitou dobu se vrátili zpět do Československa, aby posléze znovu odcestovali se zbytkem rodiny. Dalším způsobem byla imigrace zbytku rodiny o nějaký čas později. Často se stávalo i to, že rodiče emigrovali nejprve sami, bez dětí, ty byly v péči u příbuzných a po nějakém čase odjeli za svými rodiči.

5. 5. Československo a emigrace

Vzestup emigrace do Argentiny nastal v prvním desetiletí existujícího samostatného Československého státu. První roky byly spíše v duchu reemigrace. Než se obnovilo vystěhovalectví do Argentiny, trvalo to několik let. Další vlna emigrace byla nezbytná. Hlavně pro nižší vrstvy, zklamané situací v Československu. Od 20. let začali agenti lodních společností opět lákat k emigraci s příslibem lepšího života „za mořem“.

Začal se vytvářet nový typ rodinné emigrace. Příbuzní krajanů dostávali z Argentiny dopisy plné nabídek k odjezdu a informující o možnostech zemědělství na jižní polokouli. Čehož se chytla řada bezzemků. Jako emigrace z hospodářských důvodů se jeví právě hromadné vystěhovalectví z jižní Moravy, z Velkých Bílovic. Byli to převážně lidé

---

²⁸ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

pocházející ze zemědělských poměrů, zemědělstí dělníci se svými rodinami. Většina z těchto vystěhovalců uváděla jako důvod jejich cesty do Argentiny „existenční záležitosti“.

Nový Československý stát nastavil také nová pravidla pro vystěhovalectví. Trvalo to však celé čtyři roky, než byl Národním shromážděním 15. února 1922 přijat zákon č. 71/1922 Sb. Ten stanovoval vystěhovalectví svobodným v rámci platných předpisů. Mimo jiné uváděl, že: „Vystěhování samo o sobě nemá v zápětí [důsledek] ztráty státního občanství“ a definoval termín „vystěhovalce“: „Vystěhovalcem je ten, kdo odchází z území ČSR, aby hledal výživu nebo s úmyslem, již se nevrátit...“²⁹ Podstatné bylo, že vystěhování samo o sobě nemělo, jako důsledek, ztrátu státního občanství. Hlavní právní úpravy zakotvily vystěhovalickou svobodu, kterou měla omezovat jen branná povinnost. Stát si však ponechal možnost zakázat vystěhovalectví tam, kde byl ohrožen život, svoboda nebo majetek vystěhovalců.³⁰ Stát si tak ponechával širší pole působnosti pro svou vystěhovalickou politiku.

Legislativní změny v otázce vystěhovalectví pokračovaly i později. Nový zákon potvrdil jen to, že cestovní pasy se i nadále vydávaly na úřadech a platnost pasu nemohla být delší než pět let. Tyto pasy využívala většina obyvatel, která se rozhodla odejet do Argentiny. Možná věřili tomu, že se do několika let vrátí. Řada z nich, konkrétně z Velkých Bílovic, zůstala v Argentině natrvalo. Ve vydaném cestovním pase mohla být zapsána i manželka žadatele a jejich děti mladší 15 let. Příkladem je právě vydání cestovních pasů na dobu 2-3 let pro řadu občanů Velkých Bílovic.³¹

Podle podrobných odhadů zahraničních krajanů a na základě sčítání lidu v Československu z roku 1920, žilo v Argentině 8 000 Čechů a Slováků.³² Počet československých imigrantů v Argentině se dále zvyšoval. Proces osídlování, zvláště severních provincií, byl spontánní a neměla na něm podíl vláda Argentiny ani Československa.³³

Historik Vlastimil Kybal odhaduje počet krajanů v Argentině v rozmezí let 1922–1930 na 40 000. Uvádí, že každý měsíc se v Buenos Aires vylodilo přes 2 000 československých příslušníků. Počet krajanů československé kolonie tedy před hospodářskou krizí dosahoval 30 000. Podle odborníka na vystěhovalectví, R. Turčina, to bylo pouze 25 000 vystěhovalých.³⁴

---

²⁹ Vyhnanovský, František: *Cestovní pasy a vystěhovalectví*

³⁰ Dubovický, Ivan: *Češi v cizině- právo a vystěhovalectví*

³¹ SOKA Hodonín: *Pasový rejstřík 1929–1932*

³² Klíma, Stanislav: *Čechové a Slováci za hranicemi.*

³³ Dubovický, Ivan: *Kolonizační pokusy v Argentině a meziválečná Československá republika*

³⁴ Kybal, Vlastimil: *Po československých stopách v Latinské Americe*

Statistika vydání pasů uvádí, že osobám žijícím na Moravě bylo v období 1924–1934 vydáno celkem 14 038 pasů do zámořských zemí.³⁵ Nejvíce bylo v roce 1924, kdy úřady evidovaly 3 538 pasů. Z toho bylo 574 Moravanů.³⁶ V dalších letech pak tyto čísla klesala. Průměr vydání mezi lety 1924–1928 je 2 050, v dalším období jsou čísla ještě nižší. Zlomovými se staly roky 1930–1931. V období čtyř let se do Argentiny vystěhovalo každoročně v průměru jen 951 obyvatel. Odlišná čísla však podávají statistiky paroplavebních společností. Na základě jejich výkazů bylo v rozmezí let 1919–1937 přijato k dopravě přes 26 000 československých vystěhovalců do Argentiny. Podle zpráv z velvyslanectví, přijelo do Argentiny v roce 1930 asi 3 000 Čechoslováků a vrátilo se jich asi 2 000.³⁷ I přesto, že mířily do Argentiny různé skupiny obyvatelstva, převažovali zemědělci. Patřila k nim téměř polovina.

Argentina se v letech 1929 a 1930 stala nejžádanější zámořskou destinací pro vystěhovalce z Břeclavska.³⁸ Nejvíce cestovních pasů do Argentiny bylo vydáno od května do konce roku 1929 právě občanům Velkých Bílovic. Jednalo se o 14 osob. V roce 1930 vydaly úřady pas na cestu do Argentiny 23 občanům Velkých Bílovic, v roce 1931 počet žadatelů o pas značně klesl. Z velkých Bílovic to bylo jen 8 lidí (jedna osoba měla v pase zapsáno navíc 5 dětí). Od začátku roku 1932 do května téhož roku již o pas do Argentiny nezažádal nikdo.³⁹ 68 % vystěhovalců z Velkých Bílovic, kteří získali pas do Argentiny, nedosahovalo věku vyššího, než 25 let. Polovina z nich byla svobodných. Jednalo se tedy o mladé lidi bez zaměstnání, kteří v Argentině spatřovali možnost pracovní příležitosti. Postupně však toto vystěhovalectví zastavila hospodářská krize a poslední migrační vlna nezaměstnaných se utlumila. Odcházel již jen jednotlivci.⁴⁰

Již v roce 1930 přicházely zprávy z velvyslanectví, že situace vystěhovalců není tak příznivá jako v první polovině 20. let. Hlavně pro dělníky, kteří pracovali za nižší mzdu oproti mzdám vyplaceným v letech 1923–1924.⁴¹ Krize se zhoršila a argentinské úřady zareagovaly zvýšením poplatku za vízum a ukončením propagandy. I tak mohli imigranti stále zůstat prvních pět dní v přistěhovaleckém domě v Buenos Aires a cestu do místa prvního zaměstnání jim hradil stát.⁴²

³⁵ Statistická ročenka republiky Československé. Praha 1936

³⁶ Míšek, Rudolf: *Československé vystěhovalectví do Argentiny*

³⁷ Výroční zpráva velvyslanectví za rok 1930. Argentiny 1931

³⁸ Statistická ročenka republiky Československé. Praha 1936

³⁹ SOKA Hodonín: *Pasový rejstřík 1929–1932*

⁴⁰ Městské vlastivědné muzeum Velké Bílovice

⁴¹ Zpráva velvyslanectví Buenos Aires k 26.4.1930. Argentina 1930–1032

⁴² Kocourek, Rostislav: *Rady vystěhovalcům do Argentiny*

Příslušné vládní úřady v průběhu roku 1931 víceméně zastrašovaly potencionální emigranty. Žádaly pasové úřady, aby žadatelům o pas sdělili, že situace v Argentině je pro nové přistěhovalce nanejvýš kritická.⁴³

Po roce 1934 bylo vystěhovalectví v útlumu. Podle údajů paroplavebních společností vycestovalo do Argentiny pouze 114 lidí z Moravy.⁴⁴

Situaci navíc komplikovaly některé časopisy, které zveřejňovaly zprávy o tom, že možnosti imigrantů v Argentině jsou v celku příznivé.

Přístup do země byl od roku 1933 povolen jen těm, kteří dokázali, že mají dostatek prostředků na živobytí.⁴⁵ To byl silně omezující faktor pro další emigraci. V roce 1938 byly nově vymezeny předpisy pro přistěhovalectví, kterými byl povolen vstup do země rodičům, manželům, synům a vnukům cizinců, kteří jsou v Argentině usedlí nejméně dva roky.⁴⁶

Největší problémy se v období krize vyhýbaly krajanské kolonii v provincii Chaco. Také tamní krajané ale pocítili tíhu hospodářské krize. Cena bavlny klesla a pěstitelé kolem města Presidencia Roque Sáenz Peña se zadlužovali.⁴⁷

Lidé se o meziválečných poměrech v Argentině dovídali z dopisů od příbuzných či známých, někteří z časopisů věnujících se Čechům v zahraničí. Někteří vystěhovalci se rozhodli pro Argentinu až v severoněmeckých přístavech. Většina emigrantů si přesto vystěhovalický kontrakt s některou z dopravních společností sjednala předem. Předtím než zakoupili lodní lístky pro svou rodinu, často prodali všechn majetek. Začínali tedy prakticky úplně od nuly.

5. 6. Argentina a imigrace

Hlavní migrační vlny do Argentiny probíhaly v letech 1870–1930. Podmínky pro imigraci připravoval argentinský stát postupně. Ve druhé polovině 19. století můžeme o Argentině hovořit, jako o zemi vítající nové přistěhovalce. V argentinské ústavě z roku 1853 se píše, že jedním z úkolů republiky je zajistit svobodu pro všechn lid světa, který by se chtěl usadit na argentinské půdě⁴⁸. Už tato zmínka byla sama o sobě pozvánkou k osídlení Argentiny. Tamní vláda se pustila do kolonizace málo obydlených či ještě téměř nedotčených

---

⁴³ Upozornění Ministerstva sociální péče pasovým úřadům v ČSR, 1.4. 1931

⁴⁴ Brémský seznam cestujících

⁴⁵ Lidové noviny, 28.11. 1936

⁴⁶ Cestovní pasy a vystěhovalectví- Předpisy o přistěhovalectví, Argentina. Praha 1939

⁴⁷ Vystěhovalcká zpráva Velvyslanectví ČSR v Buenos Aires za rok 1932.

⁴⁸ Chalupa, Jiří: *Argentina, Uruguay a Chile*

končin země. Jednou z priorit vlády bylo zvýšení počtu obyvatel. Odezva z různých koutů světa na sebe nenechala dlouho čekat.

Pro mnohé imigranty byla Argentina vhodnou zemí díky dostatku úrodné půdy a nadějně hospodářské budoucnosti. Klady této oblasti shrnul i československý vyslanec, Vlastimil Kybal, v roce 1935: „Argentina vyvolává zájem, a to hlavně z důvodu zemědělství, průmyslu, obchodu a proto i emigraci“.⁴⁹

Počet imigrantů v Argentině se zvyšoval. Obecnými příčinami masového vystěhovalectví byly ekonomika, klima a imigrační politika.⁵⁰ Další příčinou imigrace byla potřeba připojit se k evropskému trhu, kdy Argentina potřebovala pracovní sílu v důsledku navrhovaného rozvoje zemědělství a Evropa v té době uvolňovala pracovní sílu v důsledku modernizace zemědělství a druhé technické revoluce. Dalším důvodem bylo velké množství doposud neobsazené půdy.

Politika Argentiny byla k imigrantům liberální.⁵¹ Imigrační zákon z roku 1876 zajišťoval nové příchozím osadníkům ochranu a podporu ze strany státu- jednalo se dokonce o poskytnutí stravy a ubytování a také výběr práce dle vlastního výběru.⁵² Tyto podmínky byli pro mnohé přistěhovatele velmi lákavé. Argentinská vláda chtěla dokonce zavést systém z let 1880–1890, kdy měla hradit přistěhovalcům dokonce i cestu přes moře. Nárůst imigrace nakonec přiměl vládní představitele odstoupit od tohoto opatření.⁵³

Rozložení imigrace mělo určitý trend, kdy tok směřoval především do pobřežních oblastí a do velkých měst. Tímto se začal zvětšovat rozdíl mezi vnitrozemím a pobřežními oblastmi, a to zejména po stránce sociální a demografické.

V rozmezí let 1871–1914 tak přivítala Argentina 5,9 milionů imigrantů, z nichž 3,1 milionu zůstalo natrvalo.⁵⁴

V roce 1898 bylo v Argentině zkultivováno pouze 9 000 ha volné půdy z celkově možných tří milionů. Problémem se stala nedokonalá argentinská kolonizační politika, která spolu s dalšími vlnami imigrantů snižovala možnost získat půdu do osobního vlastnictví. Tím se brzdila úspěšná imigrace. Lidé přijížděli a zůstávali jen několik let.

Přistěhovatelci si mohli dovolit půdu pouze pronajmout. Placení nájmu a další zadlužování je donutilo po čase půdu opustit. Často jim pak zbyla jen možnost reemigrace.⁵⁵

---

⁴⁹ Kybal, Vlastimil: *Po československých stopách v Latinské Americe*

⁵⁰ Opatrný, Josef: *Amerika v proměnách století*

⁵¹ Míšek, Rudolf: *Československé vystěhovalectví do Argentiny*

⁵² Chalupa, Jiří: *Argentina, Uruguay a Chile*

⁵³ Dubovický, Ivan: *Krajanská kolonie Presidencia Roque Sáenz Peña*

⁵⁴ Chalupa, Jiří: *Argentina, Uruguay a Chile*

⁵⁵ Dubovický, Ivan: *Kolonizační pokusy v Argentině a meziválečná Československá republika*

Proto v této době začali mezi přistěhovalci převažovat spíše zemědělstí dělníci a námezdní pracovníci.⁵⁶

Řešením bylo osidlování severních provincií, kde zasahovala planina Grand Chaco. Počátkem 20. století tam argentinská vláda podstoupila ke kolonizaci rozlehlou provincii Chaco, která se stala největším producentem bavlny v Argentině.⁵⁷

S postupem let a úbytkem volné půdy, rostla i její cena. Na přelomu století byl nákup obrovských ploch pro hospodářství ještě za poměrně nízkou cenu. V provincii Chaco vlastnilo půdu několik jednotlivců. Až později byly pozemky odebrány velkým držitelům a předělány na pozemky veřejné. V roce 1912 byl prosazen zákon, kterým se prodej státní půdy jednotlivcům omezil na maximum 200 ha. Od roku 1916 se hranice snížila až na 100 ha.⁵⁸ Imigrantům se zvýšila šance na získání vlastní půdy.

Poslední vlnu přistěhovalců přivítala Argentina ve 20. letech 20. století. Mezi lety 1920–1929 přišlo do Argentiny celkově asi 272 400 imigrantů, do roku 1938 tento stav ještě narostl na 469 600 přistěhovalců.

---

⁵⁶ Chalupa, Jiří: *Argentina, Uruguay a Chile*

⁵⁷ Dubovický, Ivan: *Kolonizační pokusy v Argentině a meziválečná Československá republika*

⁵⁸ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v argentinském Čaku 1912-1937*

6. Stěhování z Velkých Bílovic do Presidencia Roque Sáenz Peña, periodizace

6. 1. Krajané z Velkých Bílovic v provincii Chaco

Bílovice⁵⁹ byly po správní organizaci v roce 1868 v podstatě až do roku 1938 součástí hodonínské hejtmanství.⁶⁰ Už kolem roku 1890 odešlo z Velkých Bílovic kolem 75 rodin do Spojených států amerických, Kanady a Latinské Ameriky. Vystěhovalectví pokračovalo i v dalších letech. Avšak některé rodiny těžké podmínky nového bydliště nevydržely a často se po dvou až třech letech vracely domů.⁶¹ Vyloučit nelze ale i možnost, že se krajané vraceli z důvodů vypršení platnosti cestovního pasu.

Velké Bílovice vždy byly zemědělskou obcí. Zdánlivě se jim měly tedy problémy související s obživou obyvatel vyhnout. Avšak ani půda ve vesnici nemohla uživit všechny.

Rodáci z této obce se na argentinských pampách zapsali do historie již o více než deset let dříve než vypukla hlavní vlna emigrace po vydání restriktivních opatření USA. Osudy velkobílovických přistěhovalců do Argentiny jsou spojené zvláště s postavou Petra Šašvaty. Tohoto člověka neopomene zmínit žádný autor, věnující se české kolonizaci v argentinské provincii Chaco. Jeho životní příběh se váže k počátkům tamní největší československé kolonie v Argentině.

Právě Petr Šašvata stojí na počátku vystěhovalectví do Argentiny z Velkých Bílovic a taky dalších obcí na Břeclavsku ve 20. a 30. letech. Se svou rodinou se tam usadil ještě před první světovou válkou. Jeho cesta do Argentiny však nebyla přímá. Šašvatovi odjeli z Velkých Bílovic 8. listopadu 1903.⁶² Vlákem odcestovali do přístavu v německých Brémách, kde se měli nalodit. Odtud pak lodí Frankfurt odpluli do amerického Baltimore ve společnosti dalších asi sta krajanů. Rozhodli se usadit v Texasu a podobně, jako řada dalších vystěhovalců začali hospodařit a Šašvata poprvé zkusil pěstování bavlny. Bavlna se později měla stát důležitou součástí života dalších bílovických rodáků, a to v Argentině. V roce 1912 se Petr Šašvata rozhodl Texas opustit. Cílem jeho dalšího putování se stala Argentina, jak původně před devíti zamýšlel. Snad kvůli změně klimatu a výhodnějším podmínkám pro pěstování bavlny, či pro splnění dětského snu.

---

⁵⁹ Název Velké Bílovice se začal užívat až od 27.8. 1913. Do té doby se užívalo jen Bílovice.

⁶⁰ Vlastivěda moravská: *Břeclavsko*

⁶¹ Čapka, František: *Velké Bílovice. Dějiny jihomoravské obce*

⁶² Vlastivědné listy obce Velké Bílovice, 1982

Do Argentiny se tak Šašvata dostal až sekundární vlnou v roce 1913. Bílovická rodina Šašvatů se tím tak zapsala do rané historie dnes více než pětasedmdesátitisícového města Presidencia Roque Sáenz Peña. To se časem stalo druhým největším v provincii Chaco a základnou silné československé zemědělské kolonie.⁶³

V okolí žili do té doby převážně španělští a italsí imigranti. Po skončení války však začal sílit příliv imigrantů do Argentiny z Československa, ale také z Bulharska, Rumunska a Jugoslávie. Přistěhovalectví do Chaca kulminovalo v letech 1923 a 1924. V Chacu a v osadě (později městě) Presidencia Roque Sáenz Peña se postupně vytvořila početná československá kolonie i s řadou rodáků z Velkých Bílovic a Břeclavska.

Šašvata zval do Argentiny další krajany. Před koncem války však přicházeli jen krajané usazení v Americe, ať už Severní či Latinské. Sám Šašvata se ale většího rozvoje československé kolonie v Presidencia Sáenz Peña nedočkal. Ještě, než se do Chaca dostalo ve 20. letech více přistěhovalců, byl donucen nečekaně se vrátit do rodné vlasti, a to z důvodu nemoci. Šašvata se nechtěl léčit v Argentině, a tak odjel bez rodiny, v září 1920, zpátky na Moravu do Velkých Bílovic. Ke své rodině a novému argentinskému domovu se již nevrátil. Po necelých osmnácti letech strávených v zámoří zemřel v rodné obci dne 23. března 1921 ve věku 54 let. V *Památníku československé kolonie v argentinském Čaku* se uvádí, podle všeho mylně, jako datum smrti Petra Šašvaty 1. duben. Což je spíše až den jeho pohřbu. Petr Šašvata je pohřben na velkobílovickém hřbitově. Jeho manželka, syn Karel a dalších šest dcer zůstalo v Argentině.

Obrázek č. 2: Pomník Petra Šašvaty na hřbitově ve Velkých Bílovicích (foto: Galušková, 2008)

⁶³ Landovský, Vladimír: *Argentina*

Základ zemědělské, přesněji bavlnářské, kolonie v Chacu byl položen. Snad kvůli Šašvatovu příkladu nebo na jeho pozvání, se v letech 1913–1938 odstěhovalo přímo do Chaca asi 180 osob z 58 rodin z Velkých Bílovic. Po úspěších prvních kolonistů, kteří přijeli do Chaca ve 20. letech, vrcholila emigrace z Velkých Bílovic do Argentiny na přelomu let 1929–1930.⁶⁴ V městském vlastivědném muzeu ve Velkých Bílovicích je uložen seznam občanů, kteří mezi lety 1913–1938 odjeli do Argentiny a usadili se v Presidencia Roque Sáenz Peña. Tento seznam sestavil Pavel Černý, potomek krajanů z Velkých Bílovic. Počet bílovických rodáků, kteří v tomto období odjeli do Argentiny je ale asi ještě vyšší. Jen údaje z pasového rejstříku Okresního úřadu v Hodoníně z let 1929–1932 informují o dalších občanech Velkých Bílovic, kterým byl vydán pas do Argentiny. Několik z nich se na seznamu Pavla Černého nenachází. Stejně tak jsou odlišné některé údaje z Brémského seznamu paroplavebních společností o cestujících přes oceán. Pokud jsou všechny zdroje přesné, znamená to, že vystěhovalci z této obce se dostali i do jiných částí Argentiny než je okolí Presidencia Roque Sáenz Peña.

Vystěhovalci většinou prodali svůj majetek, aby získali finance na cestu a do začátků v Argentině. Pokud jim to nestačilo, poslali jim ze zámoří na cestu příbuzní. Tak jako například v případě čtyřčlenné rodiny Beňových. Ta odjela do Argentiny v roce 1935 a na cestu jim přispěl příbuzný Šašvata. Po příjezdu se k němu dokonce tato rodina nastěhovala na farmu v Chacu.

V době hospodářské krize však vystěhovalcův ustávalo. Také v Argentině vládla nezaměstnanost, ale Chaca se dotkla méně. Hlavně v době žní byla poptávka i po sezónních přistěhovalcích. Krajané z Velkých Bílovic neměli podle všeho o práci nouzi. Časopis Krajan zveřejnil, že třeba že je prozatím v Argentině zákaz přistěhovalcův, volné půdy je dostatek.⁶⁵ To však popírají zprávy z velvyslanectví v Argentině, které hlásily, že úřady povolovali imigraci pouze pro příslušníky rodin, již usazených kolonistů.⁶⁶ Tato fakta vedla ve druhé polovině 30. let k utlumení vystěhovalcův z celého Břeclavska. S blížící se druhou světovou válkou definitivně skončila i „masová“ emigrace z Velkých Bílovic.

---

⁶⁴ SokA Hodonín. *Pasový rejstřík 1929–1932*

⁶⁵ Krajan, 1937. *Československá osada v argentinském Chaco*

⁶⁶ ČÚZ, 1936. *Opis zprávy Československého vyslanectví v Buenos Aires o Chacu*

6. 2. Presidencia Roque Sáenz Peña

Provincie Chaco se stala zemědělskou oblastí, zaměřenou na pěstování bavlny. Byly to právě vhodné podmínky pro hospodaření, které tam roku 1913 nasměrovaly vystěhovaleckou vlnu rolníků z Československa. Město Presidencia Roque Sáenz Peña, založené v roce 1912, se stalo po Resistencii druhým největším městem provincie. V začátcích krajauské kolonie v Chacu sehráli důležitou roli právě krajané z Velkých Bílovic.

Počátkem 20. let pobývalo ve městě Sáenz Peña pouze asi deset krajanů.⁶⁷ Začátky nebyly pro kolonisty vůbec snadné. Základem bylo koupit si či pronajmout pozemek, postavit alespoň primitivní obydlí a ohradit pozemek drátem. Přistěhovalci zpočátku bydleli pouze v příbytcích z trámů a hlíny. O dobré pozemky v okolí města byla nouze. Předváleční kolonisté se mnohdy museli spokojit s méně kvalitními či z části ještě zalesněnými pozemky. Přispěla k tomu jejich nezkušenost s osídlováním území a neznalost místních poměrů. Téměř všechny čaky byly již obsazeny jinými kolonisty.

Krajané se v Sáenz Peña pustili do zemědělství. Klimatické a přírodní podmínky v žádném případě neusnadňovaly začínajícím kolonistům život. Travnaté stepní plochy-pampy- byly již většinou zabrané, a tak museli krajané trpělivě čistit půdu na přidělených územích. Ne všichni přistěhovalci měli dostatek peněz na vlastní hospodaření či pronájem čakry. Stávali se zemědělskými dělníky a byli zaměstnáni na čarách svých krajanů. Lepší podmínky si zajistili ti, kteří pracovali u svých příbuzných či známých. Často se stávalo, že jim v některých případech sami po čase poskytli půjčku na pořízení vlastní čakry. To byla přednost rodinného charakteru této emigrace z Velkých Bílovic.

Poradili si i krajané, kterým stále chyběla část prostředků pro vlastní hospodářství. Často se stávalo, že se tito krajané složili na společnou čakru. To byl případ Mikuláše Bártka a Františka Jeřábka. Bártek se dostal do Argentiny už v roce 1923. Téměř dva roky pracoval u krajanů v Chacu. Poté, co za ním přijela jeho žena Kateřina, si společně s Františkem Jeřábkem pořídili čakru. Začínali více než skromně. Na nevyhnutelné potřeby si museli vzít úvěr. Až v roce 1926 si Bártkovi koupili vlastní pozemek o šedesáti hektarech v Campo Grande.⁶⁸

Cena pozemků byla stanovena v této kolonii vládním dekretem z roku 1924 na 61 pesos za hektar do 1 míle od dráhy. S rostoucí vzdáleností se sazba snižovala.⁶⁹ Většině

---

⁶⁷ Dubovický, Ivan: *Krajauská kolonie Presidencia Roque Sáenz Peña*

⁶⁸ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v argentinském Čaku*

⁶⁹ ČÚZ, *Dopis Jana Novotného ml.*, 1930

kolonistů však půda nepatřila do soukromého vlastnictví a sídlili na fiskálních územích. Úřady jim nebránily půdu zabrat a využívat. Až do poloviny 30. let se argentinské úřady snažily tuto otázku vyřešit. Dokonce hrozilo, že kolonistům nezůstane ve vlastnictví více jak 100 hektarů půdy.⁷⁰

Pěstování *oro blanco* (bílého zlata), jak bavlně farmáři říkali, se věnovala většina vystěhovalců z Břeclavska. Celých 75 % plochy oseté v Chacu se nacházelo v oblasti kolem města Sáenz Peña, tedy při československé krajanské kolonii.

Obrázek č. 3: Krajané v Presidencia Roque Sáenz Peña (foto: archiv Vlastivědného muzea Velkých Bílovic)

---

⁷⁰ ČÚZ, *Opis zprávy Československého vyslanectví v Buenos Aires o Chacu*, 1936

6. 3. Periodizace

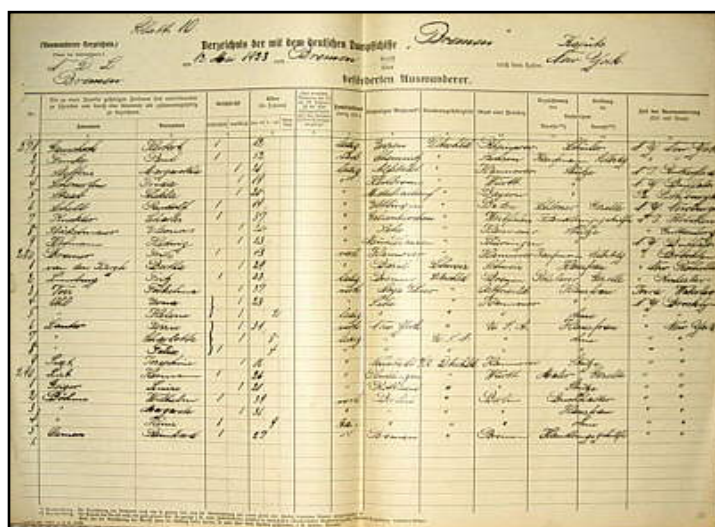
6.3.1. Brémský seznam cestujících 1920–1939

Nařízení vztahující se k vycestování na tuzemských či mezistátních lodích, z roku 1832, bylo v Brémách prvním státním zákonem s cílem chránit emigranty. Zákon mimo jiné požadoval, aby majitelé lodí vytvářeli seznamy cestujících.

V roce 1851 založila Brémská obchodní komora informační úřad pro emigranty („Nachweisungsbureau für Auswanderer“), kam museli kapitáni lodí odevzdávat pravidelně své seznamy. Pravidla a omezení značně zlepšily i kvalitu lodí. Většina seznamů, starších více než 3 roky, z let 1875–1908 však byla z nedostatku místa v Brémských archivech zničena. S výjimkou 3 017 seznamů, z let 1920–1939, byly veškeré další seznamy ztraceny ve 2. světové válce. Tyto zachráněné seznamy byly uloženy v solném dole v Bernburgu na Saale v roce 1942 spolu s ostatními archivy na konci 2. světové války. V roce 1987 a 1990 byly seznamy dány zpět Brémské obchodní komoře. Dohoda z července 1999 mezi Brémskou obchodní komorou a Brémskou společností pro genealogický výzkum, „Die Maus“, poskytla základ pro digitalizaci seznamů cestujících.

Pouze 2 851 z celkových 4 420 seznamů stále existuje a byly kompletně přeloženy. Celkový odhad je okolo 637 880 pasažérů.

Tabulky s názvy lodí, dnů odbavení, cílových přístavů a místa bydliště cestujících mohly být pozměněny. Tyto tabulky a pátrání po jménech rodin vedly k překladu z originálních seznamů. Pod jmény lodí se dále skrývá odkaz na obrázky a technické a historické charakteristiky plavidel.⁷¹

The image shows a handwritten passenger list from the Bremen emigration records. The document is titled 'Bericht über die mit dem Dampfschiffe „Dromm“ am 2. April 1923 nach ...'. It is a multi-column table with handwritten entries. The columns include ship name, departure date, destination, and passenger details. The handwriting is in cursive, and the paper shows signs of age.

Obrázek č. 1: Ukázka z Brémského seznamu cestujících (Zdroj: Brémský seznam cestujících)

⁷¹ Brémský seznam cestujících

6.3.2. Periodizace stěhování

Brémský seznam cestujících je jeden z mála zdrojů informací, ze kterého lze provést konkrétnější studii krajského vystěhovalectví do Argentiny. I přesto, že jde pouze o zlomek informací, hlavně z důvodu časového rozmezí Brémského seznamu, podává seznam všechny potřebné informace. Obecně zahrnuje tedy informace nejen o cestujících do Latinské Ameriky, ale i do Severní Ameriky, konkrétně do USA z ostatních částí světa.⁷² V potaz musí být brán i fakt, že cestující mohli cestovat z jiného evropského přístavu a informace jsou pro nás tedy nedostupné a podrobnější přehled krajanů je tímto mírně zkreslený. V případě cestujících do Argentiny je cílovou destinací Buenos Aires, které bylo přestupním bodem pro další migrace v rámci Argentiny. Cestující krajané jsou vyhledání podle místa původu, tedy Velkých Bílovic. V jednotlivých listech seznamů jsou cestující uvedeni pod pořadovými čísly, dále je uvedeno příjmení a jméno. Při emigraci celé rodiny nebo některých příbuzných je uvedeno příjmení pouze jednou a dále jsou uvedena pouze jména jednotlivých příslušníků. Z tohoto faktu lze vycházet při určování příbuzenských vztahů, kdy mohou mít cestující společné příjmení. Tento jev je častý právě v případě migrace z obce Velké Bílovice, ve které je velká četnost některých příjmení. Dále je uvedeno také pohlaví, věk, rodinný status, povolání, národnost a místo bydliště. Důležitým bodem je cílová destinace, která slouží k přesnějšímu vyhledávání. Do seznamů byli zahrnuti i cestující, kteří byli z neznámých důvodů vyškrtnuti. V některých případech může být vyhledávání nepřesné a to hlavně z důvodu nesprávného záznamu v seznamech. Například obec Velké Bílovice je v Brémském seznamu uvedena hned několikrát pod různými jmény (*V. Bílovice, V. Bilovice, veclee Bilovice, Vel Bilovice, Vel. Belovice, Vel. Bilovice, Vel.- Bilavice, Vel.- Bilovice, Velke ?, Velke Bilovice*). Názvy mohou být také komoleny či jinak pozměněny. V některých případech jsou zjevně nepřesné i jména a příjmení jednotlivých osob, kdy se tedy můžeme pouze domnívat a s uvedenými informacemi nelze přesně pracovat. V některých případech je uvedeno pouze společné příjmení a další údaje jsou z důvodu ochrany osobních dat utajeny. Je tedy nemožné postihnout jakékoliv rodinné vztahy týkající se například dohledávání rodinných příslušníků v matrikách či pasovém rejstříku. Na problém je možné narazit i při dohledávání dat v třídních knihách z dané obce, kdy potomci jednotlivých cestujících odjížděli do Argentiny spolu se svými rodiči nebo cestovali samostatně několik let na to. Častý je také výskyt příjmení osob, které evidentně nejsou obyvateli dané obce.⁷³

---

⁷² Brémský seznam cestujících

⁷³ Brémský seznam cestujících

Seznam obyvatel Velkých Bílovic cestujících do Buenos Aires⁷⁴

Tabulka č. 1: Seznam cestujících z Velkých Bílovic

Datum odjezdu	Příjmení	Jméno
8.7.1921	Kupecz	Ludwig
16.8.1922	Osička	Josef
17.10.1922	Folstinova	Žofie
15.11.1922	Polach	Karl
17.3.1923	Jeřábek	František
17.3.1923	Kučera	Petr
17.3.1923	Otčenášek	Tomáš
17.3.1923	Staněk	Tomáš
17.3.1923	Zapletal	Petr
5.5.1923	Kmic	Jan
5.5.1923	Tetur	František
5.5.1923	Zpěvák	Stanislav
26.5.1923	Novak	Petr
26.5.1923	Osička	Vincenc
16.6.1923	Svoboda	Jan
16.6.1923	Šašvata	Josef
13.10.1923	Damborská	Františka
13.10.1923	Osičková	Františka
13.10.1923	Osička	Josef
13.10.1923	Teturová	Marie
13.10.1923	Tetura	František
27.11.1923	Král	Pal.
31.1.1925	Bařinová	Hedvika
31.1.1925	Beňová	Hedvika
31.1.1925	Beňa	Václav
31.1.1925	Jeřábek	Jakub
31.1.1925	Jeřábek	Tomáš
31.1.1925	Kuncová	Anastázie
31.1.1925	Kuncová	Anežka
14.3.1925	Damborská	Františka
14.3.1925	Damborská	Ludmila
10.3.1928	Sovak	Josef
18.8.1928	Hrdina	Jiří
29.9.1928	Buček	Ignac
29.9.1928	Česal	Karel
29.9.1928	Olach	Otto
29.9.1928	Vaněk	Josef
17.2.1930	Damborský	Jan
17.2.1930	Kachyňová	Františka
17.2.1930	Kachyňa	František
17.2.1930	Kachyňa	Stanislav
17.2.1930	Klencová	Marie
17.2.1930	Klenec	Václav
24.2.1930	Damborský	Antonín
24.2.1930	Damborský	Friedrich

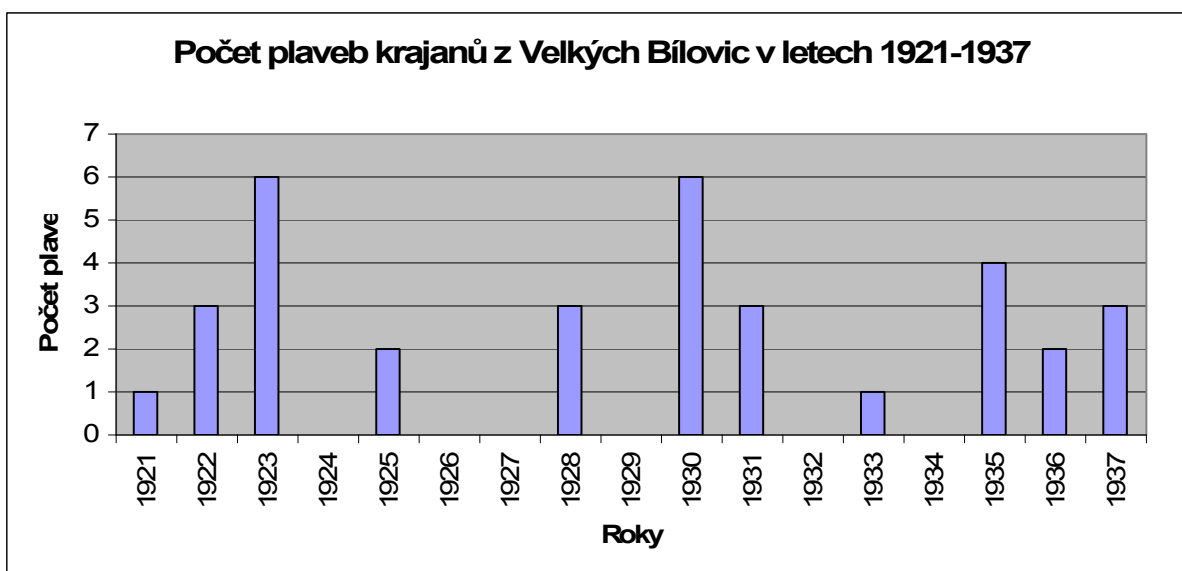
⁷⁴ Brémský seznam cestujících

24.2.1930	Damborský	Jan
10.3.1930	Fintajzl	František
10.3.1930	Fintajzl	Klandil
28.4.1930	Černý	Ludvík
19.5.1930	Beňa	Antonín
19.5.1930	Beňa	František
23.10.1930	Caniga	Stefanie
19.1.1931	Chorvat	Antonín
19.1.1931	Kovaříková	Marie
19.1.1931	Svobodová	Libuše
19.1.1931	Svobodová	Marie
19.1.1931	Svobodová	Růžena
19.1.1931	Svoboda	Pavel
19.1.1931	Zapletalová	Marie
19.1.1931	Zapletal	František
9.2.1931	Hopian	Leopold
28.9.1931	Damborská	Anna
28.9.1931	Damborská	Ludmila
28.9.1931	Damborský	Antonín
17.9.1933	Hrdinová	Julie
17.9.1933	Hrdinová	Marie
17.9.1933	Klenec	Vaclav
17.9.1933	Malcova	Josefa
17.9.1933	Oplustilová	Ludmila
27.4.1935	Teturová	Františka
28.5.1935	Osička	Josef
22.6.1935	Česal	Jaroslav
22.6.1935	Česal	Klement
22.6.1935	Zapletal	Josef
3.8.1935	Beňová	Božena
3.8.1935	Beňová	Hedvika
3.8.1935	Beňa	Jan
3.8.1935	Beňa	Jan
3.8.1935	Šašvata	František
3.8.1935	Zapletalová	Anežka
3.8.1935	Zpěváková	Anežka
3.8.1935	Zpěváková	Hedvika
30.10.1936	Švehlová	Frances
30.10.1936	Švehla	Karel
14.11.1936	Šašvatová	Františka
14.11.1936	Šašvatová	Marie
12.6.1937	Matlo	Vladislav
27.11.1937	Damborský	Antonín
27.11.1937	Černý	Pavel
16.12.1937	Harceg	Anton

Zdroj: Brémský seznam cestujících

V tabulce je uveden seznam občanů Velkých Bílovic cestujících z Brém do Buenos Aires v letech 1921–1937. Jsou zde uvedeny pouze podstatné údaje, a to datum odjezdu, příjmení a jméno. Červeně zvýraznění cestující jsou sporní a to zvláště z důvodu příjmení, které není ve Velkých Bílovicích časté. Podle historicky doložených informací je však možné i tyto osoby zahrnout mezi obyvatele obce a to hlavně z důvodu stěhování „přespolních“ v rámci regionu jižní Moravy. Dále je u těchto obyvatel uvedena německá národnost, což je další odlišnost od většiny, která má národnost českou. Je to způsobeno pohraniční polohou obce, která v historii odolávala germanizačnímu tlaku z Dolního Rakouska. Jde však jen o malé procento těchto cestujících, které nijak významně seznam nenarušuje. Celkový počet cestujících z Velkých Bílovic je 90.

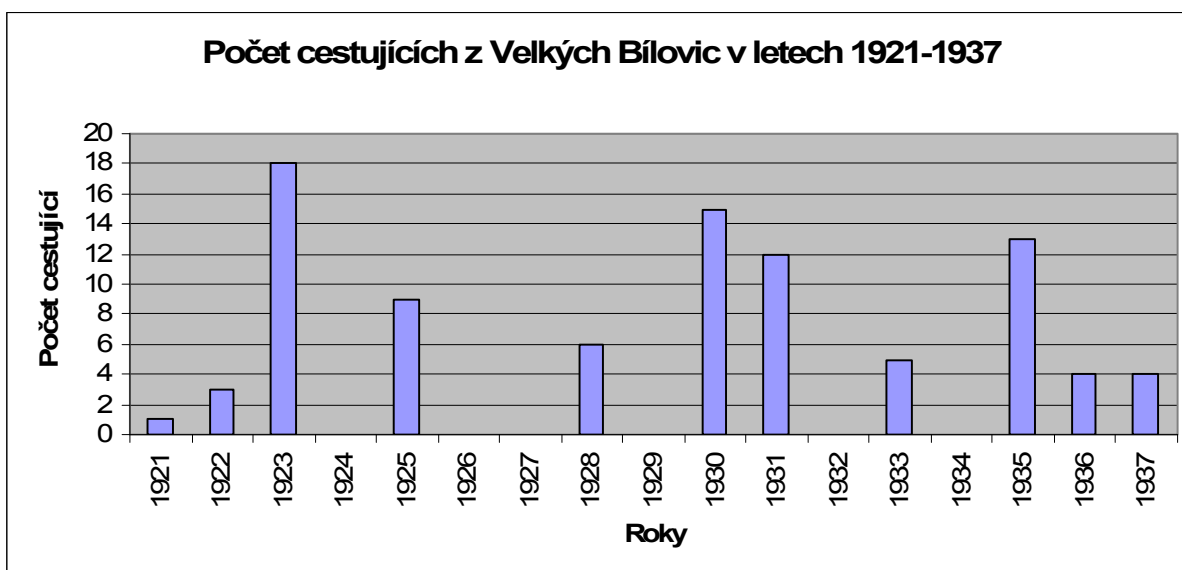
Graf č. 1: Počet zaoceánských plaveb krajanů z Velkých Bílovic v letech 1921–1937

Zdroj: Brémský seznam cestujících

Graf je zpracován z údajů Brémského seznamu cestujících. Podává přesný přehled počtu plaveb v jednotlivých letech v rozmezí 1921–1937. Na první pohled je patrné, ve kterých letech byl počet plaveb největší a zároveň, ve kterých letech se vůbec necestovalo. Nejvýznamnější jsou roky 1923 a 1930, zbývající roky jsou z hlediska počtu plaveb víceméně vyrovnané. Po maximu v roce 1930 dochází k útlumu a mimo jedinou plavbu v roce 1933 dochází k dalším plavbám až v roce 1935 a v letech následujících. Je to dáno zřejmě obdobím nadcházející 2. světové války.

Graf č. 2: Počet cestujících krajanů z Velkých Bílovic v letech 1921–1937

Zdroj: Brémský seznam cestujících

Tento graf je zpracován také podle údajů Brémského seznamu cestujících. Podává přehled o počtech cestujících v jednotlivých letech. Nejvíce cestujících je opět v letech 1923 a 1930, což odpovídá i maximům počtu plaveb. Počet cestujících v dalších letech je opět téměř vyrovnaný. Tento jev zřejmě vychází z toho, že v prvních letech byla migrace z Velkých Bílovic do Argentiny malá z důvodu neznámého prostředí. Po předchozí zkušenosti některých obyvatel obce, začali odjíždět i další obyvatelé a počet se tedy zvyšoval. Maxima dosáhl právě v roce 1923, kdy vycestovalo nejvíce obyvatel. Od roku 1923 můžeme zaznamenat spíše kolísavý charakter počtu cestujících s úbytkem v posledních letech.

Tabulka č. 1: Srovnání seznamu krajanů z Velkých Bílovic s krajanů z Brémského seznamu cestujících

Seznam krajanů z Velkých Bílovic v Argentině	Seznam krajanů podle Brémského seznamu cestujících
Bartek Jan	
Bartek Mikuláš	
Bartková (Osičková)	
Bartková Kateřina (Svrčková)	
Bařina Kliment	
Bařinová (Kanáčková)	Bařinová Hedvika
Bauman Ferdinand	
Beňa Antonín	Beňa Antonín
Beňa František	Beňa František
	Buček Ignac
Beňa Jan	Beňa Jan
	Beňa Jan

	Beňa Václav
Beňová (Hopiánová)	Beňová Božena
	Beňová Hedvika
	Beňová Hedvika
Beňová Františka (Damborská)	
	Brůček Adolf
	Caniga Stefanie
Černá Anežka (Kunčová)	
Černá Marie (Slámová)	
Černý Jan	
Černý Ludvík	Černý Ludvík
	Černý Pavel
Česal Jaroslav	Česal Jaroslav
Česal Karel	Česal Karel
Česal Kliment	Česal Klement
Česalová Marie (Mátlová)	
Česalová Marie (Šašvatová)	
Damborská (Uhlíková)	Damborská Anna
	Damborská Františka
	Damborská Františka
Damborská Ludmila (Beňová)	Damborská Ludmila
	Damborská Ludmila
Damborská Alžběta (Růžičková)	
Damborský Antonín	Damborský Antonín
Damborský Antonín	Damborský Antonín
	Damborský Antonín
Damborský František	
	Damborský Friedrich
Damborský Jan	Damborský Jan
	Damborský Jan
Damborský Josef	
Fintajzl František	Fintajzl František
Fintajzlová	
	Fintajzl Klandil
Frolich František	
Frolichová Rozálie (Bořinová)	
	Folstinova Žofie
	Harceg Anton
Hopián Leopold	Hopian Leopold
Hopiánová Marie (Kachyňová)	
	Hrdina Jiří
	Hrdinová Julie
	Hrdinová Marie
Huňář František	
Chorvát Ferdinand	
	Chorvat Antonín
Jaborník Rudolf	
Jeřábek František	Jeřábek František
Jeřábek Jakub	Jeřábek Jakub
Jeřábek Tomáš	Jeřábek Tomáš
Jeřábková Julie (Hřibová)	
Kachyňa František	Kachyňa František

	Kachyňa Stanislav
Kachyňa Petr	
Kachyňa Slávek	
Kachyňová (Růžičková)	Kachyňová Františka
Kégl Miloš	
Klencová Marie (Opluštlová)	Klencová Marie
Klenec Václav	Klenec Václav
	Klenec Václav
Křiba Jakub	
	Kmic Jan
	Kovaříková Marie
	Král Pal.
Křivánek Josef	
Kučera	Kučera Petr
Kunč Jan	
Kunčová (Tetúrová)	Kuncová Anastázie
	Kuncová Anežka
	Kupecz Ludwig
Lebloch Klement	
	Malcova Josefa
	Matlo Vladislav
Michna Karel	
	Novak Petr
Očenášek Tomáš	
	Olach Otto
	Opluštlová Ludmila
Osička Bohuš	
Osička Jan	
Osička Jan a sestra	
Osička Josef	Osička Josef
	Osička Josef
	Osička Josef
Osička Pavel	
Osička Slávek	
Osička Stanislav	
	Osička Vincenc
Osičková	Osičková Františka
	Otčenášek Tomáš
Peš Jakub	
	Polach Karl
Sláma Karel	
Spěvák Antonín	
Spěvák František	
Spěvák Václav	
	Zpěvák Stanislav
Spěváková (Brůčková)	Zpěváková Anežka
	Zpěváková Hedvika
	Sovak Josef
	Staněk Tomáš
	Svoboda Jan
	Svoboda Pavel
	Svobodová Libuše

	Svobodová Marie
	Svobodová Růžena
Súdek Petr	
Súdeková Meruša	
Šašvata František	Šašvata František
Šašvata Josef	Šašvata Josef
Šašvata Petr	
Šašvatová (Tetúrová)	Šašvatová Marie
Šašvatová Františka	Šašvatová Františka
Šašvatová Hedvika (Beňová)	
Švenda	
	Švehla Karel
	Švehlová Frances
Tetůr Ferdinand	Tetura František
Tetůr František	Tetur František
Tetúrová Hedvika (Hopíanová)	
	Teturová Františka
	Teturová Marie
Vaněk	Vaněk Josef
Zapletal František	Zapletal František
	Zapletal Josef
Zapletal Petr	Zapletal Petr
	Zapletalová Anežka
Zapletalová Kateřina (Hřibová)	
	Zapletalová Marie

Zdroj: Brémský seznam cestujících a seznam občanů podle pana Zapletala

Při srovnání Brémského seznamu cestujících z Velkých Bílovic se seznamem občanů Velkých Bílovic pořízeným panem Zapletaem z muzea ve Velkých Bílovicích, dospějeme k závěru, že seznamy jsou víceméně totožné. Shodné jména jsou zvýrazněny červeně. Seznamy se shodují v 37 jménech. Co se týče konkrétního zastoupení obyvatel, je možné nalézt určité nesrovnalosti. Brémský seznam cestujících je z let 1920–1939, kdežto seznam občanů z let 1913–1938. Jak už bylo předem uvedeno, veškeré seznamy cestujících z Brém, v jiném období než 1920–1939, byly ztraceny a není tudíž možné dohledat občany cestující dříve. Jako příklad můžeme uvést prvního a asi nejvýznamnějšího cestujícího a obyvatele Velkých Bílovic Petra Šašvatu. Ten odjel společně se svou rodinou v roce 1903 do USA odkud v roce 1913 odešel do Argentiny.⁷⁵ Dalším příkladem nepřesnosti a nespolehlivosti může být i případ paní Boženy Zapletalové, rodačky a pamětnice z Velkých Bílovic. Ta se narodila v roce 1921 ve Velkých Bílovicích a spolu se svým otcem, Mikulášem Bárkou, a matkou odjela v roce 1923 do Argentiny. Není uvedena jak v Brémském seznamu cestujících, tak ani v seznamu občanů Velkých Bílovic. V tomto seznamu jsou uvedeni pouze její

⁷⁵ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

rodiče⁷⁶. Seznam občanů Velkých Bílovic, kteří odjeli do Argentiny, je pouze informativní a nepodává přesnější údaje, jako datum odjezdu. Můžeme v z něj vyčíst pouze rodinné vztahy mezi cestujícími.

Při srovnání Brémského seznamu cestujících s pasovým rejstříkem z okresního úřadu v Hodoníně můžeme již najít konkrétnější informace. A to zejména podle uvedeného data pořízení pasu, kdy platnost pasu trvala 3 až 4 roky a cestující mohl tudíž vycestovat v rozmezí určitých let. Pasový rejstřík je však pouze z let 1929–1932, což také značně omezuje naše šetření. Z tohoto rejstříku bylo doloženo pouze 49 obyvatel Velkých Bílovic, kteří požádali o pas. Jisté zpřesnění můžeme najít v konkrétnějších údajích, a to zvláště uvedení rodinných poměrů, kdy je například u cestujících mužů uvedena jejich manželka a popřípadě také děti. U dětí cestujících samostatně je uvedeno, zda byli školáci či ne. Například u cestujícího Antonína Chorvata, který má pas vydaný v roce 1931 s platností do roku 1934, a který je uveden i ve Brémském seznamu cestujících z data 19.1. 1931. Při dohledávání žáků v třídních knihách obce je však téměř nemožné najít jakoukoliv spojitost s vycestováním do Argentiny. Problém je jednak v počtu škol, které mohl žák navštěvovat a dále také v nezaznamenání důvodu žákovy nepřítomnosti či přerušení studia. Podle historických událostí a kroniky obce, bývala nepřítomnost žáků při školní docházce častá a to zejména v těch částech roku, kdy byla nutná práce na polích, na které se podíleli všichni členové rodiny. Tyto důvody vyplývají ze zemědělského rázu obce, který právě při nedostatku půdy motivoval některé obyvatele k vycestování do Argentiny. A právě problémy s nedostatkem půdy koncem 19. a počátkem 20. století a nárůst obyvatel v řadě obcí jižní Moravy jsou hlavní důvody odchodu obyvatel Velkých Bílovic. Nejprve do Severní Ameriky, později do Jižní Ameriky, speciálně do argentinské provincie Chaco a města Presidencia Roque Sáenz Peña.

Zajímavým jevem, který můžeme vyčíst z jednotlivých údajů v pasovém rejstříku, je i poměr svobodných a vdaných/ženatých cestujících. Ve větší míře odjížděli do Argentiny ženatí muži a to s tím, že po nějaké době za nimi přijeli jejich manželky spolu s dětmi. Dále byla častá i situace, kdy manželský pár cestoval společně a děti, které byly ponechány po určitý čas u příbuzných, dojely později. Velmi početnou skupinou byli i mladí svobodní lidé, kteří často uzavírali sňatky až po určité době od příjezdu.

Co už však nebývá nikde uváděno je návrat do rodné země. Podle památníku československé kolonie v argentinském Chacu z let 1912–1937 i podle pamětníků obce Velké Bílovice, byl tento jev docela častý. Lidé cestovali do Argentiny hlavně pod vidinou získání

---

⁷⁶ Z článku pana Maděřiče

bohatství a půdy, které bylo bez pomoci známých či příbuzných často velmi nesnadné až téměř nereálné. Argentina poskytovala nově přistěhovalým půdu téměř zadarmo, ovšem s tím, že ji museli z podoby pralesa prve zkulturnit a poté samostatně, bez jakékoliv techniky obdělávat. Lidé se často dostávali do dluhů a po neúspěchu byli donuceni vrátit se zpět do rodné obce. Tak se roku 1947 vrátila už dříve zmiňovaná paní Božena Zapletalová. Důvodem však nebyli dluhy, ale zdravotní stav jejího manžela. I přes tyto problémy a návrat do rodné vlasti, uvedla paní Zapletalová, že by raději žila opět v Argentině.

7. Současné postavení a perspektivy komunity v Presidencia Roque Sáenz Peña

Do Argentiny zamířili před desítkami let za ornou půdou stovky krajanů. Byli to potomci Čechů, Moravanů a Slováků, kteří přišli na počátku 20. století do argentinské provincie Chaco. Dnes se jich stovky hrdě hlásí ke svému původu, jako ve městě Presidencia Roque Sáenz Peña a jeho okolí.⁷⁷ Podle českého velvyslanectví by mělo v Argentině žít asi 30 000 českých nebo československých krajanů, kteří se hlásí k České republice. Ve městě Presidencia je to asi 300 rodin. Většina těchto krajanů však pochází už ze smíšených manželství s jinými národy. I přesto můžeme v Presidencii i dnes najít potomky krajanů ze čtvrté a dokonce páté generace.

Podle Kláry Hofmanové, absolventky Filozofické fakulty v Ostravě, která byla vládou České republiky vyslána, společně se svým manželem, jako učitelka do Argentiny, je Presidencia Roque Sáenz Peña je město, které nepoznalo přistěhovalce až do počátku 20. století. Šance získat půdu a pěstovat bavlnu přilákala (před první světovou válkou a hlavně po ní) imigranty z celé Evropy.

Presidencia Roque Sáenz Peña je chudé město. Krajané z Československa (jeho rozdělení tam nikdo nevnímá), patří většinou ke společensky a ekonomicky vyšší vrstvě. Ať už farmáři, nebo obchodníci, pomáhají si navzájem a někteří se hodně vzdělali. Životní úroveň je taková, že za průměrný plat (který má málokdo) se považuje tisíc pesos a například učitelé mají sedm set pesos.

Spíše než město působí Presidencia jako vesnice, se sto tisíci obyvateli, z nichž mnozí žijí v nuzných životních podmínkách a někdy ještě hůř. I přesto zde žijí lidé, z nichž někteří dodnes hovoří krásnou češtinou a moravštinou, s pietou uchovávají sebemenší památku z první republiky, slzí při písničce Morava je krásná zem a na výročí vzniku Československa se sjíždějí v krojích, jež si často ušili po paměti až dodatečně, daleko od původního domova.

Klára Hofmanová odhaduje počet rodin na 300 celkový počet obyvatel českého původu zhruba na 1200 – 1500 (což by odpovídalo 2 % celé populace města).

Pokud jde o jazyk, dobře česky umí už jen starší. Nejstarší generace hovoří i rozumí, střední spíše rozumí a mladí znají jen pár slov. Krajané, kteří přijeli do Argentiny jako malí nebo se zde již narodili, pocházeli často ze smíšeného manželství s osobou jiné národnosti. Aby si navzájem mezi sebou rozuměli, mluvili španělsky, neboť pro ně byla španělština

---

⁷⁷ Příspěvek Kláry Hofmanové v časopise Reflex

společný jazyk. Česky mluvili už pouze s prarodiči. Čeština byla přemazávána španělštinou. V pravidelné české půlhodině, kterou vysílají každou neděli v místním rádiu, jsou dnes už jen české písničky. Mluvené slovo (o novém panu učiteli, jak se u nás slaví vánoce, vzpomínky na první osadníky a podobně) už je ve španělštině, proto aby všichni rozuměli.

Děti znají Českou republiku jen z vyprávění svých babiček. Najít tamější krajany však není těžké. Někdy dokonce stačí promluvit na ulici hlasitě česky.

Příkladem současného postavení krajanské komunity v Presidencia Roque Sáenz Peña, tak i perspektiv do budoucna, je krajanská spolková činnost. Ve spolcích jsou pořádány divadelní představení nebo kurzy českého jazyka, ve kterých se krajané učí nejenom mluvit, ale i poznávat naši kulturu a historii, čímž rozvíjí kulturní povědomí.

Otázka životaschopnosti spolků však souvisí s generačním problémem a znalostí českého jazyka. Příkladem zanikajícího sdružení může být spolek Slavia, o kterém se mezi krajany už prakticky neuvažuje jako o českém spolku. Český prvek byl postupem času převrstven domácím argentinským členstvem, které Slavii fakticky převzalo. Tentýž trend můžeme sledovat u jinak prestižního a úspěšně fungujícího spolku Sokol.

I nadále však zůstává spolková činnost krajanů v Argentině hlavním pojítkem s českou vlastí. Ze strany České republiky je spojení udržováno pravidelnými kurzy českého jazyka nebo vysíláním českých učitelů do Argentiny.⁷⁸

---

⁷⁸ Příspěvek Kláry Hofmanové v časopise Reflex

7.1. Krajské spolky a instituce v provincii Chaco

Krajané se usadili téměř ve všech provinciích Argentiny. Nejvíce jich zapustilo kořeny v hlavním městě Buenos Aires, ve stejnojmenné provincii a v provincii Chaco.

Tomu odpovídalo i množství krajských sdružení zakládaných ve 20. a 30. letech v místech největší koncentrace českých přistěhovalců. Tak vznikl například v hlavním městě Buenos Aires TJ Sokol, Československý klub, Klub Komenský a Sdružení československých katolíků. V provincii Buenos Aires to byl TJ Sokol Villa Dominici a La Plata, Československé sdružení Avellaneda a Villa Dominici, Československý sportovní klub „Slavia“ Temperley, Československý domov Berisso a Olivos.

Pro nás jsou však nejvýznamnější spolky v provincii Chaco, ve městě Presidencia Roque Sáenz Peña. Tady byl založen TJ Sokol Presidencia Roque Sáenz Peña, Union Checoslovaca, Club deportivo Morava aj⁷⁹.

Nejvýznamnější ze všech spolků v Argentině byl od prvopočátku spolek TJ Sokol. Byl založen, jako první, v roce 1908 v hlavním městě Buenos Aires, známý také jako Sokol San Juan. Kromě tělovýchovné a sportovní činnosti rozšířil spolek v roce 1916 své působení o divadelní činnost. Od 20. let byly zakládány další pobočky Sokolu. V provincii Buenos Aires ve Villa Dominici, Olivos a La Plata a v provincii Chaco ve městě Presidencia Roque Sáenz Peña.⁸⁰

V 30. a 40. letech 20. století dochází k největšímu rozkvětu krajských aktivit. S rostoucí komunitou byly zakládány spolky a divadelní sbory, vydávány časopisy a noviny (Nová doba, Tábor, venkov čakeňský aj.)⁸¹. Byly stavěny a provozovány tzv. doplňkové školy, aby potomci narození již v nové vlasti měli přístup k českému vzdělání. Z tehdejšího Československa byli vládou vysíláni učitelé, kteří v průběhu svého pobytu působili na jednotlivých školách. I v současné době jsou do Argentiny českou vládou vysíláni učitelé. Ti působí v místních školách a spolcích, kde se snaží udržet a rozvíjet český jazyk v nových generacích.

Z hlediska historie měla negativní dopad na bohatou krajskou spolkovou činnost vláda prezidenta Juana D. Peróna, která se vyznačovala tvrdým potíráním veškerých spolkových aktivit založených na národnostním principu a pronásledováním krajanů do této činnosti zapojených. V tomto období byly zrušeny téměř všechny spolky. Situace se příliš

⁷⁹ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

⁸⁰ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

⁸¹ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

nezlepšila ani v následujících letech vojenských diktatur. Tehdy mnoho krajanů přerušilo z obavy před perzekucemi a vězněním styky se spolky a posléze se již ke krajauským aktivitám nevrátilo. Někteří krajané se dokonce vydávali za Rakušany nebo Němce, pokud jejich předkové přišli ještě v době Rakousko-Uherska, aby se vyhnuli podezření z kontaktu s československým komunistickým režimem.

Postupem doby se v důsledku stárnutí původních členů komunity, postupující asimilaci v argentinské společnosti, hospodářských problémů a velké geografické rozloze země oslabovaly vzájemné krajauské vztahy jak v rámci argentinské komunity, tak i vůči původní vlasti.

Teprve po roce 1989 začalo velvyslanectví v Buenos Aires navazovat kontakty s krajanami, které byly narušeny jak válkou, tak i následně negativním přístupem komunistického režimu emigraci a krajanům vůbec. Postupně se rozšiřovalo pole styků s jednotlivými krajanami i krajauskými kluby.⁸²

---

⁸² Ministerstvo zahraničních věcí ČR

7.2. Krajské spolky- historie

7.2.1. Československý ústav zahraniční

Československý ústav zahraniční byl založen 20. prosince 1928. Jak při svém vzniku, tak i v současnosti slouží jako instituce pro styky mezi krajany a vlastí, a také pro studium a úpravu českého a slovenského vystěhovalectví. O jeho vznik se zasloužili Tomáš Garrigue Masaryk, ministr sociální péče Jan Šrámek a člen Národní rady Československa, JUDr. Jan Auerhan, který byl zvolen prvním předsedou Československého ústavu zahraničního.⁸³ V jeho předsednictvu zasedali i zástupci některých ústředních úřadů republiky z Prahy, Brna a Bratislavy. Do ústavu byli přibíráni i zástupci institucí pečující o krajany a vystěhovalce. K ústavu byl přiřčen výbor zahraničních Čechů a Slováků, v němž zasedali zástupci krajanů z jednotlivých zemí. Ústav byl politicky, kulturně a sociálně nestranný a usiloval o spolupráci se všemi úřady, spolky i jednotlivci, kterým šlo o prospěch a styky krajanů s vlastí.

V letech 1928–1939 Československý ústav zahraniční zmapoval krajské komunity ve světě, navázal styky s jejich spolky a organizacemi, rozvinul vzájemnou spolupráci a zasloužil se o přiblížení života a potřeb krajanů domácí veřejnosti v Československu.⁸⁴ Všímal si hlavně kulturního života krajanů, a to zejména jejich školských a náboženských potřeb, knihoven, divadla a všech projevů krajského života. Studoval sociální poměry, tlumočil požadavky krajanů na příslušných místech a napomáhal rozvoji hospodářských styků krajanů s vlastí. Snažil se být hlavním prostředníkem mezi domovem a krajany. Od roku 1934 pořádal tzv. Masarykovy dny československého zahraničí, spojené s výstavami o životě krajanů a s propagací formou přednášek, relací v rozhlase a s články v domácím tisku.⁸⁵

Sledoval otázku vystěhovalectví a kolonizace jak teoreticky, tak i prakticky. Obnovoval čítárnu krajských časopisů a odborných listů pro krajskou komunitu. Zřídil knihovnu spisů vydaných krajany, o krajanech a vystěhovalectví. Pro krajské muzeum v Argentině sbíral památky ze života českého a slovenského zahraničí a vedl životopisný archiv významných krajanů. Vydával časopis „Krajan“, který byl ústředním listem o vlasti a krajanech, přinášel zprávy se zaměřením na prohlubování a rozšiřování vzájemných styků

---

⁸³ Český statistický úřad

⁸⁴ Český statistický úřad

⁸⁵ Český statistický úřad

mezi domovem a zahraničím. Všímal si zvláště kulturního a hospodářského života a otázek vystěhovalectví.

Ústav měl zvláštní oddělení nazvané „Knižní služba“, jehož úkolem bylo zprostředkovat styk zahraničních krajanů s kulturou našeho národa, pokud byla představována písemnictvím. Knižní služba soustřeďovala poptávku po českých a slovenských knihách a zprostředkovávala jejich dodávání do ciziny.⁸⁶

V letech 1939–1945 byla činnost Československého ústavu zahraničního zakázána. Řada jeho představitelů a členů byla pro své vlastenectví pronásledována, vězněna a popravena. Např. předseda ČÚZ JUDr. Jan Auerhan byl popraven 9. června 1942. Šéfredaktor časopisu „Krajan“ Jan Týml zemřel v květnu 1945 na následky dlouholetého věznění.

Po válce v květnu 1945 se bývalí funkcionáři a členové zasloužili o obnovení činnosti Československého ústavu zahraničního. Rozvinuli ji zejména tím, že s pomocí úřadů otevřeli kancelář Československého ústavu zahraničního, obnovovali zpřetrhané kontakty, a vedle své krajské činnosti se Československý ústav zahraniční v letech 1946–1949 významně podílel na re-emigraci 220 tisíc krajanů z celého světa do vlasti. V letech 1948–1958 prošel ústav složitým politickým obdobím, kdy z jeho řad byla vyloučena řada osobností a pracovníků, spojených s demokratickým obdobím prvorepublikovým a těsně poválečným, jako např. Milada Horáková. Organizačně byl Československý ústav zahraniční postupně měněn tak, že přestával být občanským sdružením, a v roce 1962 se stal součástí státního orgánu, oddělením uvnitř ministerstva zahraničních věcí. Nespolupracovalo se všemi krajany na světě, ale jen s prověřenými a socialismu nakloněnými spolky a sdruženími. Činnost ČÚZ byla více propagační a propagandistická. V této etapě se několikrát i zvažovalo zrušení ČÚZ a splnutí s jinou organizací či institucí. Zabránil tomu jen nesouhlas a odpor krajanů a domácích stoupenců Československého ústavu zahraničního.⁸⁷

V září 1989 se Československý ústav zahraniční po několikaletém úsilí opět vyčlenil z příslušnosti ke státnímu orgánu a v březnu 1990 se Československý ústav zahraniční vrátil v plné šíři ke svému původnímu poslání a postavení. Podílel se na tom od roku 1980 tehdejší předseda ČSÚZ PhDr. Miloš Václav Kratochvíl a od roku 1991 předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota v čele nových orgánů ČSÚZ.⁸⁸

---

⁸⁶ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

⁸⁷ Český statistický úřad

⁸⁸ Český statistický úřad

Péče a spolupráce s krajaný probíhá formou realizace projektů. Československý ústav zahraniční podporuje české školy a mateřské školky a organizuje každoročně kurs češtiny pro krajaný spojený s poznáváním historie.

7. 2. 2. Československý podpůrný spolek Slavia

Většina krajanů přišla do Presidencia Roque Sáenz Peña již s určitou spolkovou tradicí z vlasti. První světová válka, v níž se jednalo také o osudy národa, podněcovala u krajanů v Argentině národní cit a tedy i spolkový život. Z iniciativy, hlavně Československého Národního Sdružení v Buenos Aires, byla 10. června 1917 založena v Presidencii pobočka tohoto sdružení, která byla 21. června 1925 přejmenována na Československý podpůrný spolek Slavia. Prvním předsedou byl zvolen krajan Jan Osička. Hlavním předmětem jednání bylo, aby každý dle svých možností a všichni společnými silami bojovali za osvobození naší vlasti.⁸⁹

Národní cítění krajanů bylo podporováno a udržováno prostřednictvím krajaných časopisů ze Severní Ameriky a Francie, z nichž hlavně „Československá Samostatnost“ vybízela krajaný k odboji proti Rakousku.

Dne 23. února roku 1919 byl svolán tzv. „všeslovanský sjezd“ krajanů usazených v Chacu, jehož se zúčastnili mimo Čechoslováků i Rusové, Poláci, Ukrajinci, Jihoslované a Bulhaři. Jednalo se o budoucí spolupráci všech Slovanů⁹⁰.

Krajanům, kteří se zde usadili, nastávaly starosti spíše hospodářského rázu, které se po konci první světové války začaly projevat i ve spolkovém životě. Z toho důvodu ztratili krajné zájem o organizaci kolonie a spolková činnost se vrátila do původního stavu, který se omezoval pouze na program národně kulturní.

Dne 3. října 1920 byla na podnět krajana Petra Šašvaty zahájena stavba spolkového domu. Téhož roku, dne 19. prosince, bylo jednáno o zřízení české školy.

Dne 21. června 1925, byla usnesena změna názvu spolku na „Československý podpůrný spolek Slavia“. Mezitím počet členů kolonie rychle rostl. Tento vzrůst měl přímý vliv na spolkový život.⁹¹

---

⁸⁹ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

⁹⁰ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

⁹¹ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

Ve spolku Slavia byly řešeny veškeré otázky související s kulturním a hospodářským životem kolonie. Později, kdy se kolonie příchodem nových přistěhovalců značně rozrostla, začal spolek výhradně s prací kulturní.

Když se Československý podpůrný spolek Slavia stal v šedesátých letech minulého století právnickou osobou, získal dnešní název Československé sdružení kulturní, sociální a sportovní (Unión Checoslovaslovaca social, kultural y deportiva).

Sdružení se snaží udržovat kontakty se starou vlastí a národní tradice (český jazyk, divadlo, tanec, zpěv, film atd.), k čemuž přispívá i každoroční vysílání učitele z České republiky.⁹²

7. 2. 3. Tělocvičná Jednota Sokol

TJ Sokol. Byl založen, jako první, v roce 1908 v hlavním městě Buenos Aires, známý také jako Sokol San Juan. Dne 12. října 1926 byl spolek Tělocvičná Jednota Sokol založen i v Presidencii. U jeho zrodu stáli Vojtěch Běla, Jan Hvožda, Jiří Helly, Domingo Radimák, Josef Loňský, Karel Malina, František Marvánek, Josef Ševčík, František Písařík, Václav Polášek, Antonín Mitáček, Josef Racek, Josef Virt a Václav Šimůnek.⁹³

Prvním starostou byl zvolen krajan František Marvánek. Jednota zpočátku bojovala se slabým zájmem, a zatímco přispívajících členů bylo dost, cvičících bylo málo a tak jen díky snaze několika jednotlivců vykazovala Jednota řadu úspěchů, hlavně v prvních letech po svém založení. Postupně však zájem o cvičení stále více upadal. Kromě tělovýchovné a sportovní činnosti rozšířil spolek své působení i o divadelní činnost a účastnil se i oslav národních svátků.

28. října 1932 uspořádal TJ Sokol slavnostní akademii, kde došlo poprvé k veřejnému vystoupení členstva i žáků.⁹⁴

Se Sokolem spolupracovali také lidé původem z Jugoslávie, kteří byli v Sáenz Peña také usazení.

Během I. a II. světové války iniciovala TJ Sokol založení celonárodního odbojového hnutí, ke kterému se přihlásila většina tehdejších krajanských sdružení.

---

⁹² Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

⁹³ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

⁹⁴ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

7. 2. 4. České divadlo

Již od roku 1917 se veškerá hospodářská i kulturní činnost soustřeďovala v Českém Národním Sdružení, jehož aktivity byly zpočátku výhradně hospodářské a veškerá další pozornost byla upoutána národním odbojem, který byl podporován i v Chacu. Teprve po převratu v prosinci 1920 bylo možné rozšířit i kulturní činnost Národního Sdružení, a to z důvodu přibývání členů.⁹⁵

V roce 1929 přijeli do Chaca další krajané, kteří se usadili ve městě, čímž byla umožněna další kulturní činnost. Dne 28. října 1924 bylo sehráno první české divadlo v Sáenz Peña.

Mimo finanční úspěch, který byl značný a ve velké míře posílil další snahy krajanů, dosáhla tato hra velkého úspěchu nejen mezi krajaný, ale i mezi ostatními obyvateli. Bylo to první divadelní představení v Sáenz Peña vůbec a vzbudilo všeobecnou pozornost. Tak během poměrně krátké doby vznikl odbor Národní Sdružení, který později, v roce 1925, změnil název na Slavia, důležitou a na dlouhý čas jedinou kulturní spojkou československé kolonie v Chacu.⁹⁶

Dramatický sbor sehrál hry jako „Paličova dcera“, „Na rodné hroudě“ nebo „Na polském zámku“. Mimo divadelních představení, pořádal Dramatický odbor každý rok slavnostní večírek v předvečer narozenin prezidenta Masaryka a rovněž uctíval památku Mistra Jana Husa.⁹⁷

Při těchto poměrech byla potřeba lépe organizovat směr veřejné činnosti. Byl zařízen Dámský odbor při spolku Slavia, jehož cílem bylo pečovat o dětská divadelní představení, pořádat dětské večírky a spolupůsobit při vyučování ve škole.

Roku 1934 se stal Dramatický odbor samostatnou složkou připojenou ke spolku Slavia, ze kterého se v 60. letech vyvinulo současné Československé kulturní, sociální a sportovní sdružení, při kterém funguje dodnes.⁹⁸

---

⁹⁵ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

⁹⁶ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

⁹⁷ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

⁹⁸ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

7. 2. 5. Československý čtenářský spolek „Moravan“

Spolek, jehož cíle byly kulturně-výchovné, byl založen roku 1934 u krajana Antonína Verbíka. Zakládajících členů bylo 16.

Moravan se věnoval jak divadelní, tak i osvětové činnosti. Pořádal oslavy státních svátků, zábavy, při nichž se krajané scházeli na besedu a mladší generace se věnovaly tanci. Kolonie Čechoslováků v Las Breñas měla tu výhodu, že hospodářské usedlosti zde byly více koncentrované, takže společenský život zde bylo možné udržovat za daleko výhodnějších podmínek než v jiných koloniích.

Spolek vlastnil dobře vybavenou knihovnu, pro niž daroval knihy hlavně spolek Sv. Rafaela.

Na čakře krajana Minaříka bylo sehráno 14. ledna 1935 první divadlo. Mimo to pořádali krajané oslavy 28. října a argentinského svátku 25 de Mayo.⁹⁹

7. 3. Krajanské spolky- současnost

V posledních letech se díky nezbytné podpoře a propagační činnosti Zahraničního ústavu zvýšila aktivita krajanů. Byla a jsou zakládána nová a obnovovaná staro-nová krajanská sdružení po celé zemi. Do činnosti spolků se zapojují potomci původních Čechů ze druhé a třetí generace.

Důvody pro obnovení zájmu krajanů o kontakt s původní vlastí jsou různé, od vlasteneckých citů, nostalgie a vzpomínek až po zcela praktické, jako získání druhého občanství a pro nové životní a pracovní perspektivy v některém ze států EU (vzhledem k jazykové bariéře nejčastěji ve Španělsku, popř. Itálii).¹⁰⁰

V české komunitě v posledních letech stoupá počet zájemců o ověřování českého státního občanství. Zatím jen v ojedinělých případech se krajané odhodlali k trvalému návratu do vlasti, kde hodlají, pokud tam mají příbuzné, strávit zbytek života za lepších podmínek, než jim umožňuje Argentina. Poměrně zanedbatelný zájem krajanů o návrat do vlasti je dán především vysokým věkovým průměrem těch, kteří se narodili v Čechách a na Moravě, výraznou asimilací jejich potomků, kteří jsou již prakticky Argentinci a nemluví česky, a

---

⁹⁹ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

¹⁰⁰ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

v poslední řadě špatnou ekonomickou situací řady krajanů, která jim neumožňuje shromáždit prostředky pro návrat.¹⁰¹

Jak již bylo uvedeno, české krajanské spolky prožívají období renesance ve své historii. Největší množství Čechů žije stále v hlavním městě Buenos Aires a na území stejnojmenné provincie. Zde v současnosti působí nejvíce spolků. Jedná se jak o ty původní Sokol a Sparta, tak o zcela nová sdružení jako Český dům a staro-nový taneční soubor Sokol (který se nedávno osamostatnil od původního spolku Sokol). Dále pak Kulturní centrum J. A. Komenského a České kulturní centrum, založená krajany na podporu české kultury, avšak bez členské základny. V provincii Chaco působí v Presidencia Roque Sáenz Peña původní spolek Union Checoslovaca a v jeho rámci hudební skupina Malá Strana, taneční soubor Moravanka a ženské sdružení Daman de la Unión Checoslovaca. Ve městě Las Breñas bylo obnoveno sdružení Colectividad Checa y Eslovaca-La Breñas s tanečním souborem Maminka. V patagonii v provincii Chubut, ve městě Comodoro Rivadavia byl obnoven krajanský spolek Asociación de Checos y Eslovacos de Comodoro Rivadavia, který v současnosti působí pod názvem Náš domov. V provincii Santa Fé byl ve stejnojmenném hlavním městě založen spolek Centro Checo y Eslovaco de Santa Fé Český dům a ve městě Rosario obnovilo činnost sdružení ze 30. let 20. století Asociación Hogar Checoslovaco. V provincii Córdoba založili krajané sdružení ve městě Villa Carlos Paz s názvem Colectividad Checa Villa Carlos Paz. V provincii Mendoza ve stejnojmenném hlavním městě se obnovil spolek pod novým názvem Casa Checo-Eslovaca de Cuyo¹⁰².

Krajanské spolky mají vesměs značné ekonomické problémy. Realitou krajanského života v Argentině je, že v klubech nejsou zastoupeni krajané z ekonomicky silných a vlivných vrstev společnosti, kteří se distancují od spolkové činnosti.

Spolky nevydávají žádné noviny a nepublikují časopisy. S výjimkou spolku Unión Checoslovaca v Chacu nemají žádné rozhlasové a televizní vysílání (v Chacu nedělní polední půlhodina). Omezují se na společenskou a kulturní činnost. Pořádají pravidelná setkání, jak se svými vlastními členy, tak se členy ostatních českých krajanských spolků. Ve spolupráci s ostatními komunitami organizují a účastní se provinčních a celonárodních krajanských slavností a představení. Hlavními aktéry jsou potomci původních přistěhovalců druhé či třetí generace, kteří bohužel již většinou nemluví a nerozumí česky. Po svých předcích však zdědili kladný vztah k lidovým tradicím a hrdost na svůj český a moravský původ. Starší ročníky krajanů, první generace narozená ve 20. a 30. letech 20. století v emigraci a

---

¹⁰¹ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

¹⁰² Ministerstvo zahraničních věcí ČR

v ojedinělých případech ještě na území ČR, pokračují vesměs v duchu vyznávání tradice československé vzájemnosti Masarykovy první republiky. Jména Masaryk, Beneš a Štefánik jsou pro ně dosud ekvivalentem pojmu vlast.¹⁰³

Rysem všech krajanských klubů je nepolitičnost. Mezi Čechy a v českých spolcích nepůsobí žádní ideologové nebo političtí organizátoři. České spolky se vyznačovaly vždy větší tolerantností vůči Slovákům než naopak. V době rozpadu česko-slovenské federace se slovenské spolky nechaly ovlivňovat separatistickými a nacionalistickými náladami a zájmy své reprezentace, jejíž myšlení zůstalo v historické etapě prvního samostatného tzv. Slovenského štátu; působení slovenských ideologů způsobilo v některých případech přerušování kontaktů mezi českými a slovenskými spolky. Přesto Slováci, kteří byli do té doby členy spolků s převahou českého členstva, v těchto obvykle zůstali. Toto politikaření slovenských nacionalistů v bývalé československé komunitě je charakteristické pouze pro oblast tzv. Velkého Buenos Aires. V provinciích je situace jiná- zde soužití Čechů a Slováků ve společných spolcích nebylo narušeno a ve většině případů reprezentují současné spolky komunitu Čechů i Slováků.¹⁰⁴

7. 3. 1. Spolky v provincii Chaco

- **Unión Checoslovaca, cultural, social y deportiva**

(Československé kulturní, sociální a sportovní sdružení)

Předseda: Juan Černý

Adresa: Av. Las Malvinas 948, Presidencia Roque Sáenz Peña, provincie Chaco, Argentina

Spolek byl založen již v roce 1917, jako Československé Národní Sdružení, které se dále roku 1925 přejmenovalo na Československý podpůrný spolek Slavia. Z něj se v 60. letech vyvinulo současné Československé kulturní, sociální a sportovní sdružení. Jeho sídlo je známé z cestopisu J. Hanzelky a S. Zikmunda. Dříve klub disponoval českou školou, do které kdysi byli, podobně jako v Buenos Aires, vysíláni učitelé z Československa.¹⁰⁵

Tento klub jako jediný podporuje rozhlasový pořad o příbězích českých přistěhovalců vysílaný každou neděli od 9:30 do 10:00 hodin na vlnách regionálního rádia LT16 Esmeralda.

---

¹⁰³ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

¹⁰⁴ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

¹⁰⁵ Krajanské webové stránky

V roce 2007 pořádalo sdružení slavnost k 90. výročí příchodu prvních Čechů do místa, kde se dnes nachází město Presidencia Roque Sáenz Peña (173. km silnice z Resistencia, hlavního města provincie Chaco). Spolek se pravidelně účastní místních slavností. V rámci spolku funguje i taneční soubor Moravanka a hudební skupina Malá Strana.¹⁰⁶

- **Colectividad Checoslovaca**

(Československý spolek)

Předseda: Rodolfo Pablo Rehak

Adresa: Alberdi 1717, Las Breñas, provincie Chaco, Argentina

Spolek byl původně založen v září 1974, aby se účastnil prvních oslav Svátku imigrantů. Působil jen několik let pod vedením pana Estebana Franty. V roce 1990 obnovil z iniciativy současného předsedy činnost a od té doby se aktivně účastní provinčních slavností přistěhovalců a jiných místních sportovních a kulturních akcí. V rámci sdružení působí taneční soubor Maminka. V roce 2000 byla na popud spolku a po schválení místními úřady jedna z ulic ve městě Las Breñas pojmenována „República Checa“.¹⁰⁷

- **Asociación Civil Checoslovaca Bratři všichni**

(Občanská československá asociace Bratři všichni)

Předseda: Vladimiro Damborsky

Adresa: Santa Fé 1002, Resistencia, provincie Chaco, Argentina

Spolek byl založen v roce 2003 a je nejmladším spolkem v provincii Chaco.

---

¹⁰⁶ Krajanské webové stránky

¹⁰⁷ Krajanské webové stránky

7. 3. 2. Další spolky v Argentině (mimo Chaco)

- **Colectividad Checa en Argentina - Český dům**
(Český spolek v Argentině – Český dům)

Předseda: Francisco Arturo Krivanek

Adresa: Buenos Aires, provincie Buenos Aires, Argentina

V současnosti nejaktivnější krajanské sdružení, které bylo založeno teprve před dvěma roky dne 14. dubna 2007. Díky internetu vznikl celonárodní krajanský spolek s rozsáhlou databází kontaktů na české rodiny ze všech koutů Argentiny. V současné době má přes 300 členů, kteří jsou prostřednictvím e-mailů pravidelně informováni o aktuálním dění v ČR a aktivitách spolku.¹⁰⁸

- **Conjunto de Danzas Folklóricas de la República Checa - Sokol**

(Soubor lidových tanců České republiky - Sokol)

Předseda: Eduardo Letocha

Adresa: Buenos Aires, provincie Buenos Aires, Argentina

Soubor byl původně založen při TJ Sokol Villa Dominico, kde působil pod vedením L.Slovenčíkové a následně H.Valentové.

V říjnu 2002 se soubor lidových tanců osamostatnil od spolku Unión Gimnástica Sokol, rozšířil svou členskou základnu a začal vystupovat jako samostatné sdružení pod současným názvem. Během své existence se nespočetněkrát představil na setkáních krajanských spolků a lidových slavnostech nejen v Argentině. Pod vedením paní Any Souchop vystupuje 16 párů

---

¹⁰⁸ Krajanské webové stránky

v původních 80 let starých jihomoravských krojích, k nimž mají tanečníci silný citový vztah.¹⁰⁹

- **Uni6n Gimn6stica Sokol**

(Tělovýchovná jednota Sokol)

Předseda: Eduardo Batka

Adresa: Villa Dominico, provincie Buenos Aires, Argentina

Spolek, který letos oslaví 83. výročí vzniku, byl založen 26.července 1926 původně ve čtvrti Piñeyro. 3.března 1929 přesídlil do čtvrti Villa Dominico (okres Avellaneda, provincie Buenos Aires). Vznikl jako pobočka Sokolu Buenos Aires z iniciativy emigrantů z let 1926-1933. Jednalo se především o rodiny sklářů a zedníků, jimž vzdálenost nedovolovala účastnit se aktivit Sokolu v hlavním městě. V letech 1938-1939 spolek vybudoval vlastní tělocvičnu, ve které má dodnes své sídlo. Ačkoli byla jeho činnost sledována, klub nebyl argentinskými orgány nikdy uzavřen. Má své volené představenstvo a od svého vzniku udržuje styky se Sokolem v Kanadě. Součástí spolku byl i taneční soubor, který se v roce 2002 osamostatnil, rozšířil svou členskou základnu a začal vystupovat jako samostatné sdružení.

Od tohoto roku udržuje TJ Sokol tělovýchovnou a sportovní tradici, avšak na úkor krajských aktivit. Spolek pořádá cvičení pro veřejnost, organizuje fotbalové zápasy a věnuje se přípravě mladých hráčů. Vykazuje 702 členy, z nichž jen málo má české předky.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ Krajské webové stránky

¹¹⁰ Krajské webové stránky

- **Club Social y Deportivo Sparta**

(Sociální a sportovní klub Sparta)

Předseda: Carlos Zalio

Adresa: Villa Dominico, provincie Buenos Aires, Argentina

Sdružení bylo založeno 13.srpna 1933 pod původním názvem "Alianza Checoslovaca" (Československý spolek) s úmyslem zahájit pravidelnou výuku českého jazyka. V roce 1938 bylo vybudováno sídlo spolku.

Výuka češtiny byla oficiálně zahájena 19.března 1939. Škola nesla název "Dr.Edvard Beneš" a neučila se v ní pouze čeština, ale i dějiny, zeměpis, literatura a hudební výchova. Díky velkému nadšení učitelů byl založen i divadelní spolek, který hrál především představení pro děti. Vzhledem k politické situaci byl spolek v roce 1950 nucen ukončit své společenské a školní aktivity. V roce 1959 se členové rozhodli přejmenovat sdružení na jeho dnešní název a věnovat se převážně sportovní činnosti.

Spolek dodnes funguje ve svém původním sídle, ale nevykazuje v podstatě žádnou činnost, přestože disponuje velkou budovou, kterou je z ekonomických důvodů sotva schopen udržet v provozuschopném stavu. Trpí zároveň úbytkem a pokročilým věkem svých členů.¹¹¹

- **Asociación "Náš domov" de Checos y Eslovacos de Comodoro Rivadavia**

(Společnost "Náš domov" Čechů a Slováků z Comodoro Rivadavia)

Předseda: José Pablo Mykietyn

Adresa: Comodoro Rivadavia, provincie Chubut, Argentina

---

¹¹¹ Krajanské webové stránky

Spolek byl založen v roce 1994 a pod vedením několika nadšenců navázal na tradice kdysi velmi početné československé kolonie, která v této oblasti našla práci v naftařském průmyslu a při stavbě železnice. Mezi tradiční aktivity spolku patří účast na regionální Slavnosti krajanských spolků.¹¹²

- **Asociación Hogar Checoslovaco**

(Asociace Československý domov)

Předseda: Jorge Guillermo Krepelka

Adresa: Rosario, provincie Santa Fé, Argentina

V roce 1934 založila v Rosariu skupina přistěhovalců Československý smíšený pěvecký sbor "Vlastimil". Aktivity sboru byly šířeny na vlnách regionálního Radia Broadcasting L.T.1. Od té doby sílil společenský život a 27.ledna 1937 bylo oficiálně založeno Sdružení "Československý domov". Před několika lety spolek obnovil svou činnost a pravidelně se účastní místních oslav krajanských spolků, především Svátku národů.¹¹³

- **Centro Checo y Eslovaco de Santa Fé Český dům**

(České a slovenské centrum ze Santa Fé Český dům)

Předseda: Diego Javier Capón Filas

Adresa: Santa Fé, provincie Santa Fé, Argentina

---

¹¹² Krajanské webové stránky

¹¹³ Krajanské webové stránky

Český dům byl založen v roce 2002 na základech původního krajského spolku. Prostřednictvím tohoto spolku byla postiženým záplavami v roce 2003 věnována vládou ČR humanitární pomoc.¹¹⁴

- **Colectividad Checa de Villa Carlos Paz**

(Český spolek z Villa Carlos Paz)

Předseda: Ana María Kraliczek

Adresa: Villa Carlos Paz, provincie Córdoba, Argentina

Spolek byl oficiálně ustanoven v roce 2003 po několikaletém působení předcházejícího neformálního sdružení. Členové se scházejí každou první neděli v měsíci ke společenským akcím.¹¹⁵

- **Casa Checo-Eslovaca de Cuyo**

(Česko-slovenský dům z Cuya)

Předseda: Maria Susana Vaňek

Adresa: Codoy Cruz, provincie Mendoza, Argentina

Spolek byl založen v roce 2003 potomky krajanů, kteří již ve 20. a 30. letech 20.století působili ve sdružení Asociación Nacional Checoslovaca (Národní československé sdružení). Předsednictvo má zájem o založení a provozování knihovny a pravidelně se schází k výuce českého jazyka.¹¹⁶

---

¹¹⁴ Krajské webové stránky

¹¹⁵ Krajské webové stránky

¹¹⁶ Krajské webové stránky

7. 3. 3. Neformální sdružení v Argentině

- **Provincie Misiones**

Kontaktní osoba: Sylva Berková de Arredondo

Adresa: Oberá, provincie Misiones, Argentina

- **Provincie Río Negro**

Kontaktní osoba: Eduard Sagajdacny

Adresa: Viedma, provincie Río Negro, Argentina

7. 3. 4. Partnerské společnosti v České Republice

- **Česká iberoamerická společnost**

Předseda: Ing. Jan Kopecký

Adresa: Praha 1

Spolupráce se Španělskem, Portugalskem a zeměmi Latinské Ameriky. Společnost byla registrována 1. června 2006 jako nástupnická organizace Latinskoamerické společnosti.

- **Občanské sdružení CHECOMACOCO**

Předseda: Pavel Frič

Adresa: Praha 5

- **Československý ústav zahraniční**

Předseda: Jaromír Šlápota

Adresa: Praha 1

- **Kontinenty**

Předseda: PhDr. Zdena Marečková

Adresa: Praha 8

Sdružení pro spolupráci se zeměmi Afriky, Asie a Latinské Ameriky.

- **Mezinárodní Český klub**

Předseda: Eva Střížovská

Adresa: Praha 9

Sdružuje Čechy z České Republiky, ze zahraničí a reemigrovanší občany.

- **Mezinárodní koordinační výbor zahraničních Čechů**

Předseda: JUDr. Oldřich Černý

Adresa: Praha 4

7. 4. Školství

7. 4. 1. Školství v provincii Chaco

Již v počátcích veřejného života krajanů kolonie v Chacu byla pozornost krajanů zaměřena na školskou otázku, která zde bojovala s problémy všeho druhu, z nichž největším bylo tříštění kolonie na československou a slovenskou. Nejstarší československá škola v Argentině byla v Berrisso, založená v roce 1928 Boženou Švancarovou a Miloslavou Štěpnovou¹¹⁷. První pokus o vytvoření československé školy proběhl v roce 1922, kdy dal krajan Jan Osička k dispozici na své čakře potřebnou školní místnost, ve které přibližně 15 českých dětí poprvé naslouchalo historii svého národa z úst prvního českého učitele, krajana Jaroslava Jandy. Až s příchodem učitele E. Bučence v roce 1930 se začalo vyučovat na dvoře hotelu Moravia.¹¹⁸

I později byly opakovány pokusy se zřízením československé školy, které však neměly velké výsledky, a to až do roku 1936, kdy na popud delegáta Československého ústavu zahraničního, Dr. Rostislava Kocourka, bylo svoláno v Sáenz Peña shromáždění krajanů za účelem vybudování československé školy. Slováci si však založili svoji školu 20 km od města a tak z celé akce, která měla spojit celé kolonie, vyrostly nové spory.

Slováci se oddělili a československou školu v Sáenz Peña převzal pod svůj protektorát Československý podpůrný spolek Slavia. V roce 1930 byly základním majetkem československé školy 2 ha pozemku darované kolonii panem Emiliem Maumariem, na nichž školní výbor postavil v roce 1931 školní budovu. Škola v Sáenz Peña, dle výroční zprávy Matice školské z roku 1944, patřila mezi jednu z nejlepších a nejlépe vybavených českých škol v Jižní Americe.¹¹⁹

V letech 1940–1947 byla tato škola podporována Československou republikou prostřednictvím Matice školské¹²⁰. Matice školská byla v Argentině založena 27. května 1937 tehdejším velvyslancem Československa Františkem Kadeřábkem. Od počátku podporovala všechny spolky projevující zájem o českou školu. Tato organizace měla značnou podporu jednotlivých krajanů a krajanůvých spolků, avšak jen určitou dobu.

---

¹¹⁷ Anuario de la colectividad en la Argentina, Ročenka Čs. kolonie v Jižní Americe (1943), str. 158

¹¹⁸ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

¹¹⁹ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

¹²⁰ Výroční zpráva čs. Matice školské a čs. doplňovacích škol (1945), str. 32

V současnosti samotná škola v Sáenz Peña již neexistuje, vyučování bylo ukončeno kolem roku 1949. Namísto školy je zde krajaný spolek. Krajané si udržují svou vlastní identitu mezi Bulhary, Ukrajinci, Argentinci, Italy, Španěly a dalšími národnostmi, které se v Sáenz Peña objevily.

Podle statistik, které byly zaslány prostřednictvím československého velvyslanectví v Buenos Aires ministerstvu školství v Praze, zde bylo v různých koloniích celkem 498 dětí ve školním věku¹²¹.

Do jisté míry se dostávalo dětem školního vzdělání v jednotřídních nebo nejvýše dvoutřídních školách, postavených na různých pampách, většinou s velkou finanční podporou krajanů, kteří budovy postavili a darovali státní školní radě, která sem na svůj účet vysílala učitele. Je zde ale stále mnoho rozsáhlých kolonií, kde školy nejsou vůbec.

V Chacu žijí krajané za jiných podmínek, než v jiných částech Argentiny. Zatímco všude jinde jsou krajané roztroušení a netvoří kulturně ani hospodářsky význačný celek, zde na sebe právě v důsledku nejenom množství, ale i činnosti, upoutávají stálou pozornost veřejnosti i úředních kruhů.

Ve městě samotném bylo velmi málo těch, kteří mohli v tomto směru pracovat tak, jak by bylo třeba. Bez oficiální podpory by ještě dlouho byla chakeňská kolonie bez učitele a pomalu by se začala odnárodňovat.

V současnosti vysílá naše vláda za krajany do zahraničí naše učitele, kteří působí hlavně v Evropě, ale i v Latinské Americe, Brazílii a Argentině, kde ještě dnes žijí potomci prvních krajaných kolonistů. Před pěti lety přijel do Argentiny - po delší odmlce - první český učitel. V Sáenz Peña založil dětský sbor, se kterým nacvičil české koledy. Daleko užitečnější se ale později ukázaly texty divadelních her. V Sáenz Peña se totiž ve 20. a 30. letech hrálo ochotnické divadlo, kdy krajané dokázali nacvičit nový kus každé dva nebo tři měsíce.¹²²

Udržovat vzájemné styky s dalšími českými krajany není ovšem v Sáenz Peña jednoduché, protože potomci českých přistěhovalců žijí často desítky kilometrů od města.

---

¹²¹ Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

¹²² Kazimour, Karel: *Památník československé kolonie v Čaku 1912–1937*

7. 4. 1. Programy pro krajaný

Důležitým projevem dlouhodobého zájmu o krajaný v zahraničí je pomoc České republiky směřovaná na udržení a rozšíření znalostí českého jazyka a kulturního povědomí s možností poznat část České republiky.¹²³

- **Kurzy českého jazyka pro krajaný**

Jde o čtyřtýdenní prázdninový kurz českého jazyka, který je určen pro české krajaný starší 18 let, žijící v zahraničí, kteří se chtějí naučit jazyk svých předků nebo se v něm zdokonalit. Mají možnost seznámit se s českou kulturou a poznat část České republiky. Výuka probíhá pod vedením zkušených pedagogů ve skupinách podle pokročilosti jazykových znalostí. Pro krajaný je připraven také bohatý mimoškolní program (besedy, exkurze, přednášky, celodenní výlety o víkendech...). Účastníkům kurzu je bezplatně poskytnuta výuka jazyka, stravování a ubytování, obdrží finanční příspěvek na dopravu do České republiky a zpět. Po ukončení kurzu obdrží krajané osvědčení o absolvování.

- **Studijní pobyty na vysokých školách v České republice**

Studijní pobyty na vysokých školách jsou určeny pro české krajaný žijící v zahraničí. Jsou a zaměřeny na udržení rozšíření znalostí českého jazyka a kulturního povědomí. Krajané mohou studovat obory jako český jazyk a literatura, učitelství českého jazyka a literatury, historie, etnologie, dějiny umění, teologie. Jedná se o jednosemestrální či dvousemestrální studium v českém jazyce, uskutečňované obvykle na filozofické fakultě některé z univerzit v ČR. Přijatí studenti pobírají stipendium, obdrží finanční příspěvek na dopravu do České republiky a zpět, mají nárok na ubytování a stravování v cenách jako čeští studenti. Po ukončení studia obdrží studenti vysvědčení nebo potvrzení o absolvování.

---

¹²³ Ministerstvo zahraničních věcí ČR

7. 4. 2. Projekty pro krajany

- **Projekt „Česká knihovna“**

Projekt by měl zajistit přímé dodávky časopisů a dalších tiskovin do provincie Chaco, na adresu spolkové krajanské knihovny v české škole v Presidencia Roque Saenz Peña, event. zprostředkovat dodávky knih a studijního materiálu.

- **Projekt „Buditelé“**

Seriál TV pořadů propagující a mapující nejen českou menšinu v argentinské provincii Chaco, ale i činnost českých učitelů vyslaných MZV ve spolupráci s MŠMT do oblastí s krajanskými menšinami.

- **Projekt „Studujeme v Čechách“**

Má za úkol zajistit sponzorské peníze na dopravu pro sociálně slabší krajany v provincii Chaco, jež se přihlásí ke studiu kurzů češtiny v České Republice, případně k jinému, například vysokoškolskému studiu.

8. Diskuze a závěr

Vystěhovalectví z Československa je ve srovnání s jinými zeměmi Evropy téměř zanedbatelné. Pro nás je však nejen z historických či vědeckých, ale hlavně z lidských důvodů velmi důležité a zajímavé. Je protkáno osudy mnoha krajanů, kteří se, ať už z jakýchkoliv pohnutek, rozhodli opustit svou rodnou zemi a vydat se na nesnadnou cestu za oceán. Jejich cílem byla Argentina, kde v provincii Chaco založili ve městě Presidencia Roque Sáenz Peña jednu z největších krajanských kolonií. Tito krajané pochází hlavně z Velkých Bílovic u Břeclavi a počátky jejich kolonizace jsou uváděny v téměř každé publikaci zabývající se emigrací. Krajané si pro svou cestu vybírali nejčastěji zaoceánské plavby, které jsou dobře postiženy v Brémském seznamu cestujících, ze kterého jsem ve své práci uvedla mnoho informací a konkrétních dat. Krajané usazení na severu Argentiny nikdy nezapomněli na svou vlast a již od počátků se aktivně věnovali spolkové činnosti, která je měla spojit se svou rodnou zemí. Byly zakládány nejen krajanské spolky, ale také školy, kde probíhala výuka českého jazyka. Krajané udržovali své povědomí o české zemi nejčastěji divadlem, kterým i v současné době procvičují mateřský jazyk. Jak ze strany krajanů v Argentině, tak i ze strany České republiky probíhá neustálá komunikace a udržuje se stálé spojení. Budoucnost spatřuji hlavně v kurzech českého jazyka pro krajany, které jsou každoročně pořádány v České republice a které se snaží o udržení českého jazyka v dalších generacích našich krajanů. Jak se říká mezi krajany: „Srdcem stále doma“.

Na základě získaných materiálů, ať už z literárních či archivních zdrojů, jsem ve své práci nastínila počátky a vývoj krajanské kolonie v argentinské provincii Chaco, konkrétně ve městě Presidencia Roque Sáenz Peña. Přiblížila jsem geografické poměry, podmínky a příčiny za kterých kolonie vznikla, jednotlivé fáze vystěhovalectví a jeho důvody. V diplomové práci jsem také podala obraz jednotlivých krajanských spolků, jak těch v dřívějších dobách, tak i v současnosti a tím i tedy komplexnější pohled na krajanskou problematiku.

9. Resumé

Emigration from Czechoslovakia in comparison with other countries of Europe is almost minor. The emigration is for us, however, not only of historical or scientific, but mainly from human reason very important and interesting. It is interwoven with many of compatriot who, whether for any reasons, decided to leave his native country and embark on the difficult path Ocean. Their destination was Argentina, where in the province of Chaco was founded in the town of Presidencia Roque Sáenz Peña, one of the largest compatriot's colonies. The compatriots came mainly from Velké Bílovice nearly Břeclav, started colonization and in almost each publication are dealing with emigration. Compatriots chosen for their chosen path most ocean vessels, which are well-affected in Bremen passenger list from which I made at known a lot of information and specific data in my work. Compatriot's establishment in the north of Argentina never forget for their homes and from the beginning to actively take a federal action, which is connection with their own country. There weren't set up only compatriots associations, but also schools where instruction was English language. Compatriots maintain their awareness of the country most Czech theater, which is currently in mother tongue practise. As the compatriots in Argentina, as well as from the Czech Republic is carried out and maintained constant communication with a permanent connection. The future see mainly in Czech language courses for compatriot, who are annually held in the Czech Republic, which seeks to keep the Czech language in the next generations of our compatriots. As they say among the compatriot: "The heart is still at home."

On the basis of the material, literary or archival sources, I am outlining in my work the origins and development of compatriots colonies in the Argentine province of Chaco, specifically in the town of Presidencia Roque Sáenz Peña. I am closer to the geographical conditions, the conditions and causes on which the colony was established, the different stages of emigration and its reasons. In the thesis I have also submitted a picture of the various compatriot's associations as those in earlier periods, and in the present and thus, therefore, more comprehensive view of the compatriot's issues.

10. Seznam literatury

Prameny:

- SOkA, Hodonín, OU – H/16, k. 16, Pasový rejstřík, 15. 5. 1929 – 29. 5. 1932
- Městské vlastivědné muzeum Velké Bílovice, k. Argentina.
- Městské vlastivědné muzeum Velké Bílovice, Kronika Velkých Bílovic 1910-1965
- Československa emigrace, 1925
- Vlastivědné listy obce Velké Bílovice, 1982, č. 8.
- Zpravodaj města Velké Bílovice, 2008, č. 2.
- Československa emigrace, 1925
- Krajan, 1937
- Lidové noviny, březen-červen 1929
- Naše zahraničí, 1930-1931
- Statistická ročenka Republiky československé. Praha 1936

Literatura:

- BARTEČEK, Ivo: Cestovatelé z českých zemí v Latinské Americe. Ostrava 1996
- BARTEČEK, Ivo: Vystěhovalectví do Latinské Ameriky. In: Češi v cizině. Praha
- ČAPKA, František: Velké Bílovice. Dějiny jihomoravské obce. Brno 1996
- DUBOVICKÝ, Ivan: Krajanská kolonie Presidencia Roque Sáenz Peña In: Češi v cizině, Praha 1987
- DUBOVICKÝ, Ivan: Češi v Americe. Praha 2003
- GERŠIC, Miroslav: Příspěvek k vystěhovalectví z Břeclavska na sklonku 19. století. In: Jižní Morava, 1978
- CHALUPA, Jiří a kol.: Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile. Praha 2002
- KAZIMOUR, Karel: Památník československé kolonie v argentinském Čaku 1912-1937. Presidencia Roque Sáenz Peña, Chaco, Argentina 1937
- KYBAL, Vlastimil: Po československých stopách v Latinské Americe. Olomouc 2003
- LANDOVSKÝ, Vladimír: Argentina. Praha 1974
- MIŠEK, Rudolf: Československé vystěhovalectví do Argentiny. Diplomová práce, FF UK. Praha 1965

- RYCHLÍK, Jan: Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu. Praha 2007.
- VACULÍK, Jaroslav: Češi v cizině - emigrace a návrat do vlasti. Brno 2002.
- VACULÍK, Jaroslav: Češi v cizině 1850-1938. Brno 2007.
- VASILJEV, Ivo: Vystěhovalectví Čechů a Slováků do Latinské Ameriky před druhou světovou válkou. Český lid, 73, Praha 1986
- VYHNANOVSKÝ, František: Cestovní pasy a vystěhovalectví. Praha 1939.

Internetové zdroje:

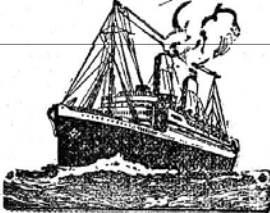
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR [citace 15.4. 2009]
Dostupné z:
<http://www.mzv.cz/wwwo/MZV/default.asp?ido=8987&idj=1&amb=1&ikony=&trd=1&prsl=&poccl=>
© Ministerstvo zahraničních věcí, 2009
- Argentinský statistický úřad [citace 10.2. 2009]
Dostupné z:
<http://www.indec.gov.ar/>
© Instituto Nacional de Estadística y Censos, 2009
- Brémský seznam cestujících [citace 4.10. 2008]
Dostupné z:
<http://www.schiffslisten.de/index.html>
© Bremen Schiffslisten, 2008

Rozhovor s pamětníkem:

- Datum rozhovoru: 20. 7. 2008, pan Zapletal. Velké Bílovice
- Datum rozhovoru: 16. 8. 2008, pan Kachyňa. Olomouc

11. Přílohy

Příloha č. 1: Inzerát paroplavební společnosti, Československá emigrace, listopad 1925

<p style="text-align: right;">18722 H/1924</p> <p style="text-align: center;">Každý cestující DO KANADY <i>nebo do</i> AMERIKY</p> <p>musí vyhověti čl. zákonům a kanadským neb americkým předpisům. Správné a řádné informace o těchto předpisech podává bezplatně úředně oprávněná paroplavební společnost</p> <p style="text-align: center;">BALTIC AMERICA LINE Na Poříčí č. 22. Palác Legiobanky, Praha.</p>	<p style="text-align: right;">Č. 9515 H 25.</p> <p style="text-align: center;"><i>Královská poštovní paroplavební společnost</i> ROYAL MAIL LINE Československou vládou koncesovaná společnost Z HAMBURKU A CHERBURKU <i>do Kanady, New Yorku, Kuby, Brazílie, Uruguay, Argentíny, Peru a Chile.</i></p> <table border="0"><tr><td>Parník:</td><td>Odjezd:</td></tr><tr><td>Almanzora . . . . .</td><td>27. listopadu 1925</td></tr><tr><td>Orbíta . . . . .</td><td>28. " "</td></tr><tr><td>Deseado . . . . .</td><td>30. " "</td></tr><tr><td>Andes . . . . .</td><td>11. prosince 1925</td></tr><tr><td>Orduna . . . . .</td><td>12. " "</td></tr></table> <p style="text-align: center;">Blíže zprávy podá: ROYAL MAIL LINE, PRAHA II., HYBERNSKÁ UL. 24. Telefon: 379. Telegram: „Roymailpac“.</p>	Parník:	Odjezd:	Almanzora	27. listopadu 1925	Orbíta	28. " "	Deseado	30. " "	Andes	11. prosince 1925	Orduna	12. " "
Parník:	Odjezd:												
Almanzora	27. listopadu 1925												
Orbíta	28. " "												
Deseado	30. " "												
Andes	11. prosince 1925												
Orduna	12. " "												
<p style="text-align: right;">Č. 16721/H/25</p> <p style="text-align: center;">CUNARD LINE Cunardova paroplavební akciová společnost EVROPA - AMERIKA - KANADA</p> <p style="text-align: center;">Pravidelná rychlá doprava z přístavů: HAMBURG, CHERBOURG, LONDÝN, SOUTHAMPTON, LIVERPOOL atd.</p> <p style="text-align: center;">Informace udílí naše odbočka pro Československou republiku PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁM. 58.</p> <p>Adresa telegramů: CUNARD PRAHA Číslo telefonu 7501</p>													
<p style="text-align: center;"><small>Vydává Emigrační ústav při MAP. — Odpovědný redaktor O. Zahradka. — Knihkárna J. Pávek a spol., Praha-Vinohrady. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze č. 206.171 VI. — 1925.</small></p>													

Příloha č. 2: Rodina Petra Šašvaty z Velkých Bílovic.

Příloha č. 3: Starosta Velkých Bílovic Ludvik Osička s manželkou, pohlednice z Argentiny.

Příloha č. 4: Josef Šašvata s rodinou u jejich domu v provincii Chaco.

Příloha č. 5: Rodáci z Velkých Bílovic na pampě v Chacu.

